

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

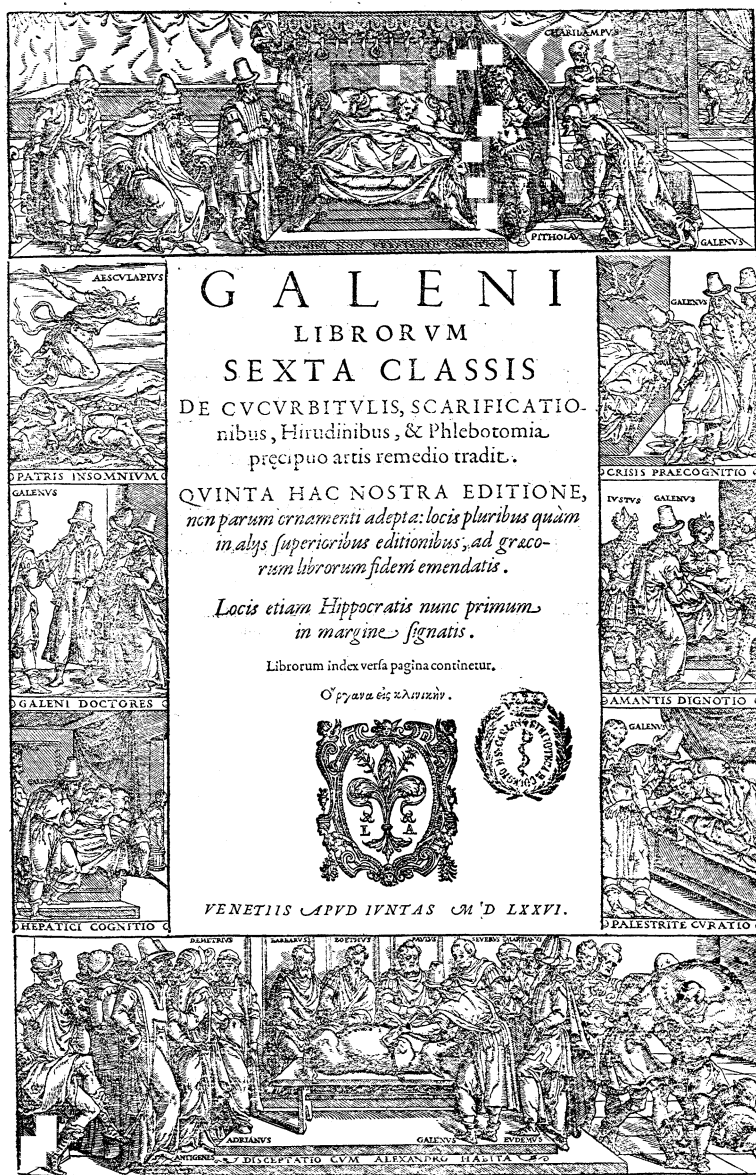
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

GALENI
LIBRORVM
SEXTA CLASSIS

DE CVCVRBITVLIS, SCARIFICATIO
nibus, Hirudinibus, & Phlebotomia.
p̄cipuo artis remedio tradit.

QVINTA HAC NOSTRA EDITIONE,
non parum ornamenti adepti: locis pluribus quā
in alijs superioribus editionibus, ad græco-
rum librorum fidem emendatis.

Locis etiā Hippocratis nunc primum
in margine signatis.

Librorum index verſa pagina continetur.

Ορφωνα βιβλιοθηκη.

VENETIIS APVD IUNTAS AN'D LXXVI.

QVÆ SEXTA CLASSE HABENTVR

GALENI De Hirudinibus, Reuulsione, Cucurbitula, cutis Concissione
sive Scarificatione, Ferdinando Balamio Siculo interprete. 2
ORIBASII De Cucurbitulis, Scarificatione, Hirudinibus, Derivatione,
& Reuulsione sermo ex septimo & octavo Medicinalium collectionum
ad Iulianum Imperatorem libro. Augustino Gadaldino Mutinensi in-
terprete. 3
De Venæ sectione aduersus Erasistratum liber, Iosepho Teſtandro Craco-
uiensi interprete. 5
De Venæ sectione aduersus Erasistratos, qui Romæ degcebant, eodem Io-
sepho Teſtandro interprete. 9
De Curandi ratione per sanguinis missionem liber, Theodorico Gaudano
interprete. 19

Hos libros omnes multis in locis emendauit Augustinus Gadaldinus ad vetustif-
simorum exemplarium græcorum veritatem.

GALENI
DE HIRVDINIBVS REVVLSIONE
CVCVRBITVLA CVTIS CONCISIONE
SIVE SCARIFICATIONE

Ferdinando Balamio Siculo interprete.

De Hirudinibus.

CAP. 1.

On nulli capras hirudines includunt, easq; ad multiplicem vsum acco-
modant. Vbi enim misceantur, carni facile admoventur. Quæ verò mo-
do capta fuerint, per diem adseruanda, exiguoq; sanguine alge-
re sunt: atq; ita fit, vt quicquid virulentum in se continent, exprimatur. Quan-
do autem ipsi vti opus est, ea pars, cui hirudines admo-
uendæ sunt, nitro prius fricanda, inungendaq; vnguib; ue ipsi scalpenda est, hoc enim
pacto audius adherescunt. Oportet etiam eas ipsas in tepidam aqua,
quæ vase lato & mundo continetur, infundere, mox spongia compre-
hensas mucore & fordibus manu purgare, atq; ita admo-
uere. Vbi ve-
rò ad mortem fuerint, ne ea pars, cui inhiæserint, frigeat, oleum tepidum
superinfundes. Si autem manibus aut pedibus affrigendæ sunt, in aquam, in quam hirudines inie-
ctæ sunt, manus aut pedes immergantur. Si verò non firmiter hæserint, earum caudæ foreipe inci-
dendæ sunt: namque ita, vbi sanguis effluerit, ab attrahendo non desistunt, donec cinere aut saleos
earum aspergunt. Postquam autem exciderint, quod relinqui ab eis venenosum solet, cucurbitu-
la exhauriendum est: vel si id minime fieri, sicut per spongiam adhibito vendum est. Quod si inde
eruant lachrymule adhuc effluerint, farinam cyminumq; admoueto, lanamq; suisin de modico
madentem oleo alligato. Cæterum si manare sanguis non desinat, iunctilum aceto madefactum, gal-
lam ue combussam, vel spongiam in liquidam antea picem immis-
sum mox crematam, imposito. Illud quoque comper-
tum habere oportet, hirudines ipsas sanguinem illi attrahere, qui carni ad-
fundus est, non qui in mo corpore continetur. Earum verò vius pro cucurbitulis esse solet. Præte-
rea remouendæ tunc sunt, cum dimidiam sanguinis partem extraxerint. Quia etiam prohiben-
dum, nec permittendum est, vt sanguis eouique effluat, quousq; sit satis: siquidem pars ipsa frige-
bit, cum ob ipsas hirudines, quæ natura frigide sunt, tum etiam ob aerem ambientem.

De Reuulsione.

CAP. 2.

Ehementes humorum fluxiones reuulsione cohibendæ sunt, ne nimium conferre alioquin
prorumpant. Sunt autem remedia, quæ per reuulsionem adhibentur, huiusmodi. In pectus
videlicet aut ventum, si quid defluerit, ad manus retrahendum est: vomitus verò ad partes infio-
res: veluti quæ ex acerbis dytenteribus fluxiones proueniunt, vomitus contra prædico auertuntur.
His verò ambabus fluxionibus, cum superior atq; vnâ inferior venter virgetur, eas ad vrinam sudo-
remq; reuocabimus: vrinæ autem fluxum ad sudorem aluiq; deiectiones. Est quoque auxilium
quod ex diuersis contrarijs paribus reuellit cucurbitula, si manibus proxima apponatur. Item ad-
iumento est, si vbi nimium sanguinis fluit, et naribus, aut per loca muliebria immodici effluxus la-
buntur, præcordijs (hypochondria Græci dicunt) affigatur. Acria quoq; medicamenta (similia ad-
moia, eas fluxiones retrahunt, quibus caput aut viscera vexantur. Atq; vt summa rem complectar,
ita reuulsio efficitur. In humoribus videlicet partes superiores petentibus ad inferiores: & contra, si
inferiores petant partes, ad superiores: & contra, ad dexteram similiter partem aut laeuam, item in
anteriori aut posteriori, si quid defluerit, ad oppositas partes reuulsio facienda est.

Sexta Classis.

aaaaa ij

De

DE CUCURB. ET SCARIF.

De Cucurbitula.

CAP. 3. B

Cucurbitula purgatis prius corporibus utiles quidem, sed in repletiis (quæ plethorica Græci vocant) prætermittendæ sunt. Idemq; initio phlegmones si vel cerebrum ea, vel cerebri mem-
branulas, uel alias corporis partes occupauerit, seruandum est, easq; abstinendum: sed cum nihil am-
plius adfluxerit, totumq; exinanierimus corpus, & vias rei inflammantis vel mouendæ uel amo-
liendæ, uel exorssum abstrahendæ tulerit, illas adhibebimus. In his quoq; affectionibus dum gi-
gnuntur, non quidem membris ipsis quæ ceperint laborare, sed eis quæ laborantibus coniuncta
siterint, reuulsionis gratia cucurbitulae sunt imponendæ. Initio verò quæ repercuendi vim ha-
beant, sunt adhibenda. Cucurbitula exhaustre materiam, dolores soluere, phlegmonem minuere,
inflationes discutere, appetentiâ cibi excitare, imbecillo uentriculo vires restituere, animi deliquia
leuare, si quæ profundas partes fluxiones infecerint eas transferre & siccare, sanguinis eruptiones
prohibere, & quicquid mentis uitia uerit attrahere, hisq; alleuationem præstare potest.

De Scarificatione, seu Cutsi Cunctis.

CAP. 4. F

Corporis partes scarificandæ sunt, quæ phlegmone uel duritiæ vrgentur, quæ uel tæse fuerint,
uel dolore aliquo affliguntur: quæq; fluxionibus vexantur, vbi cæ ipsæ fluxiones delierint:
aut cum acrem materiam subesse uiderimus, seu uis aliqua venenosa extrinsecus illata fuerit: præ-
terea si ab altera ad alteram partem deducere materiam volumus, sicuti scarificatis cruribus affectio
capiti modetur: siq; exuberans materia in corpore minuenda est, atq; ob id potissimū exuberan-
tia illa oriatur, q; materia ipsa quæ emitte solet supprimatur, scarificatione vitetur: quemadmodum
sanguinis profusionibus suppressis (quas hæmorrhoidas Græci appellant) crura ipsa lota quidem
prius, uel spongia calido fomento adhibito, scarificantur. Eodem nanque anno venam fre-
quenter incidere, minime quidem rationi consentaneum arbitramur: quandoquidem
cum larga sanguinis copia vitalis quoque spiritus emittitur: quæ sunt absumptio,
crebris quidem moles vniuersa frigescit, tum animales functiones omnes
deteriores redduntur. Quamobrem ab ignobilioribus membris ut
pote à cruribus sanguis educendus est. Vtilis quoq; oculis
scarificatio est, quos diutina fluxiones infestatum
capitis uitij: item, partibus quæ pectori
dorso uel adiectæ sunt. Prodest
pericere compactæ ma-
teriaz, angineq;

G

Post hæc quatuor capita, Onibafium de eisdem rebus ex Galeno & alijs præ-
stantissimis medicis tractantem impressimus, vt pleniorẽ in pri-
mis de hac recognitionem habeas: postea vt confideres, an
supra scripta capita priuatim scripserit Galenus an ma-
gis ab aliquo ex Galeni & aliorum libris, vel ex
ipso potius Onibasio excerpta sint.

Onibafij

3

ORIBASII
DE CUCURBITVLIS SCARIFICATIONE

*Hirudinibus, Derivatione, et) Resultione sermo; in septimo et) octauo
Medicinalium collectionum ad Iulianum
Imperatorem libro.*

Augustino Gadaldino Mutinensi interprete

EX LIBRO SEPTIMO.

De Cucurbitula ex libro Galeni.

CAP. 15.

Cucurbitule euacuatæ prius corporibus viles sunt nam vbi ea pletho-
rica sunt, cucurbitulis nõ vimur. Eadem etiã ratione vbi cerebrum
eius que membranz phlegmone vexantur, cucurbitulis in affectuum
principijs non vimur, quemadmodum sanè nec in vlla alia particula
phlegmone laborante: sed vbi tũm nihil amplius influxerit, tũm to-
tum corpus ante vacuauerimus, vñs que populari, vt aliquid eorum
que in parte phlegmone laborate contineri, moueamus, euamuscq;
vel ad exteriora extrahamus. Dum verò affectus etiamnum sunt, cu-
curbitula minime membris laborare incipientibus, sed ijs que his
continuatæ sunt, reuulsionis causã imponenda est: in principio ve-
rò repellenibus est vitendum.

De Cucurbitula ex libro Antylli, ex Secunda sermone de Euacuantibus remedij: CAP. 16.

Cum mediocri dolore & in similibus, leuibus utimur cucurbitulis, que scilicet sine incisione aptan-
tur. At in quibus roborare volumus, vehementibus est utendum. In oppletis verò pariculis,
quemadmodum & in ijs que à corrupta vexantur materia, cum incisione admoveamus. Oportet
autem, antequam eas adhibeamus, ventrem iam emollitum fuisse: aut omnino nullam infestitiam
excrementorum adesse suspicionem: ac prius comedisse omnino, vel aquam prius bibisse à leui na-
trimento & tam subducto. Maxime verò oportet, si sanguinem detrahere volumus, vt primo pars
parum friceatur: Postea si ruborem sufficientem tumoremq; à cucurbitula acquisierit, scarificetur:
sin minus, tercio cucurbitula affigi debet, quousq; pars tum tumefacta tum rubefacta fuerit. Quòd
si ne tunc quidem tumor nec rubor effectus fuerit, pongijs partes fouenda sunt, quousque coloris
eas dant phlegmaticæ, & ita deinceps scarificande. At si quis præcognouerit corpora nõ rubefactum
iri, veluti in ijs qui pingue habent abdomen, vel in refrigeratis, & in mulieribus que pepererint:
ante cucurbitularum applicationem cataplasma illis paribus imponendum est. Aliquando verò
tumor validus à leuibus cucurbitulis fit, & colore liuidior: ac postquam scarificatus fuerit, parum
vel nihil effluit: cum sanguis crassior existat, & quod antestat, sit carnosius. Itaque in his, pongijs
præcipue fouendus est locus ac tenuis beneq; fluxilis reddendus est sanguis. Cauendum porro est
dne prope mammæ cucurbitulæ ponantur: incidentes enim interdum in ipsas mammæ, & admo-
dum tumefcentes, difficilem reddunt auulsionem. Sane applicandæ sunt cucurbitulæ cum modico
igne: nam si vehementes apponantur, vapore inflammantes contendentesq; corpora, nihil effiant
dignum attrahunt. Notum autem est ita figurandas esse partes, vt sanguis in ipsis non immoretur,
crassescetq; impedimento sit effluxioni: sed vt pronus ad inferiora effluat. Post ablationem verò cu-
curbitularum, si quod extractum fuerit, satis sit, partes postea curabimus: si non satis, cucurbitulas
denovo apponemus. In capite cum multo igne haud sunt instigende: vehementer enim attrahunt,
difficiliterq; auelluntur: Quæ verò cum mediocri igne affiguntur, id quod opus est, perficiunt.
Quando autem non possunt nisi difficulter auelli, pongijs ex calida eas circumplecti oportet: sic
enim remittuntur: quòd si nec ita quoque remittantur, perforare ipsas oportet.

De Cucurbitularum Differentia à Materia & à Figura sumpta.

Cucurbitularum differentia à materia sumptæ tres sunt, Vitreæ, Corneæ, Feneæ. Nam Argẽ-
teæ, quia vehementius igniuntur, reijciuntur. Aenearum frequentior est vñs. Vñ etiam vi-
treis possemus, in quibus sanguinis vacuationem considerare opus est. Corneis item in capite uti
Sexta Classis. aaaaaa iij possemus,

ORIBASII .DE CVCVRB.

possemus, vbi enas difficulte aut uisum ite existimamus & in uicidis quoque qui ob flammam E perierunt. Quod ad figuram spectat, differentia precipue in arctis est. Sanē elatiores, humilio- ribus magis attrahunt. Humiliores in capite magis accommodantur: propterea quod haud vhe- menter trahunt. Quae plana habent labra, corporibus latitudinem habentibus: quae resima, curuis & gracilibus commodius affiguntur. Quae acutum os habent, illis competunt, in quibus scarifica- tione quidem non utimur, sed per leuium cucurbitularum applicationem vehementer attrahere volumus, laborum acuitate ad attractionis violentiam conferente. Quae obtusi habent labra, tum in alijs membris tum praecipue in capite uulter applicantur. Aeneas cucurbitularum tractus, quemadmodum etiam vituarum, per ignem fit: Cornearum, sine igne: quippe in extremo sunt perforata, cum inspiciantur, vehementer per foramen excutae, attrahunt: statim uero foramen digito cera uecluditur.

De Cucurbitulis ex libro Herodoti, ex Sermonibus de Euacuantibus remedijs. CAP. 17.

Cucurbitula uero potest et pituitam materiam vacuare, dolorem soluere, phlegmonem minuere, inflammationes discutere, appetitum reuocare, imbecillum exoluitumque stomachum roborare, ani- mi deflectiones renouere, quae in profundo sunt ad superficiem transferre, fluxiones exicare, san- guinis eruptiones cohibere, mentium circuitus suggerere, phlogistonem, duritiam, id est facultates corruptionem inducentes (seu medicamenta mortifera) attrahere, rigoribus finem imponere, cir- cuitus soluere, à cataphora id est inclinatione in somnum excitare, somnos conciliare, grauitates al- leuare. Haec & his similes sunt cucurbitularum facultates.

De Scarificatione ex Antyllo, ex Sermonibus de Euacuantibus remedijs. CAP. 18.

Scarificamus partes corporis aut phlegmone laborantes, aut induratas, aut diffintas, aut dolore affectas, aut fluxionibus uectas nimirum vbi iam fluxio constitit, aut acri materia imbutas, aut vbi virulenta faculas extrinsecus incident: aut cum ex alijs partibus ipsam, trahere mate- riam fluemus, sicuti crura affectio capite scarificamus: aut vbi materiam in corpore redundantem minuire volumus, praecipue cum reddidant fiat ob materiae, quae de more expelli sit solita, sup- pressionem, sicuti supprellis haemorrhoidibus, crura scarificamus. Sanē pars quae scarificari debet, prius si fieri potest, lauanda est: sin minus, aqua tepida quousque rubefiat, est perfundenda, aut spon- gis fouenda, aut Solis igni ue exponenda, ac postea scarificanda. Infigenda uero sunt incisiones, in G cruribus quidem & abdomine, κατ' ὀρθὸν (id est per rectitudinem, seu longitudinem): in thorace item & dorso ac ceruice, eodem modo: in capite uero secundum capillorum positionem: in fronte autem per transversum. Magnitudine porticiunt, scilicet sunt aequales incisiones: & quae in- ter eas sunt interualla, inter se se aequalia sunt. Scarificationisq; initium ab infernis partibus suma- rur: ita enim sanguis ad superficiarias partes decurrens, cum quae scarificari deinceps debebit, non obscurabit. Incisionum litus per aequales inter se ordines fiat. Scarificatio autem non κατὰ πλά- γην, id est per percussione, sed κατὰ σφύρας, id est per tractum, est facienda: hoc enim pacto citra dolorem fiet.

De Scarificatione ex Libris Apollonii. CAP. 19.

Cum ad corroborationem & ad quamcumque corporis conseruationem, plurimam etiam habe- ri utilitatem ex sanguine comperim, qui sepius quidem quantitate abundat, aliquando uero secundum qualitatem in deterius uertitur: pinatus sum, vbi ipse abundat, in minutionem: vbi corruptus est, alterationem conuenire. Aeneas quidem saepius eodem anno scire non esse idoneum arbitratus sum: considerans quod una cum sanguine multus etiam spiritus uitalis excer- nitur: dum autem hic absumitur frequentius, uis uisera corporis moles refrigeratur, & omnia natu- ralia opera deteriora euadunt. Iudicauit ergo ab ignobilissimis partibus, sicuti à cruribus, sangui- nis extractionem per scarificationem fieri debere: quantitate habitui hominis uis quae mensurata: Optimum uero praedictum est tum ad conseruationem sanitatis, tum ad eiusdem recuperationem, vbi ipsa ab aliquibus euicendi causis eueria fuerit. Nemo tamen me phlebotomiam explodere suspexit. Ego enim illam in maximis periculosissumis quae affectibus non omitto: in quibus san- te abunde affatum quae sanguinem effundere est opus: nam proinde ut affectus sunt uehementes, ita quoque affatim vacationes faciende sunt. Plethoram autem commoderatam, quae aliquid ma- li factura sit, ac iam euerlionem in morbum statum attingat, tibia quae scarificationibus uectata fuerit, innoxiam quae totam quam volumus sanguinis illigationem reddiderit, citra ualidum totius molis commotionem, soluit: saepius enim plus quam par sit, congregatur. Quare tardandum non est, ut quotiescunque plenitudinis signa inciderint, ipsam eo quo ostendimus pacto, tollamus. Praestat enim tum uiscera, tum quae in toto corpore sunt uasa, intemperate non repleti, neque di- stendi, sed potius in terminata quadam relaxatione esse, ut natur. li spiritus expedire petere possit.

Scarifi-

Scarificationem Mulieribus qua probe non purgantur, Alijs q. multis Affectibus prodest. CAP. 20.

Mulieribus, quibus purgatio prosperè non succedit, scarificatio mire auxiliatur: nam quod illic ad debitam purgationem deest, id hæc viâ vacuatur. Sicutum autem purgationis tempus expectare oportet: nunc que cum nihil vel parum sponte fluxerit, extenuis detrahente hoc auxilio, vti debemus, quatenus vltus possitulari. Quibusdam et mulieribus, vt de more menstruar purgationes iterum redirent, hoc auxilium maxime consulit: nam continua in inferiores partes sanguinis educio, inclinationem viam que ipsi præbet. Ego sanè etiam valde ætate prouectas, quibus iam pridem nihil menstrui ferebatur, vbi aliqua corporea molestia conflatarentur, hac curatione subleuo. Hæc enim mulierum propria est, multum q. habet efficacie: quippe quæ naturalis excretionis modum imitetur. Porro vacuare interdum solo scalpello, idest finilo: interdum autem per hirudinum applicationem. Oculos etiam cum quidam ex longo tempore ab ineffabili fluxione infectos haberet, hoc præsidio sanatus est: cum nos alijs etiam localibus circa oculos auxilijs vti fuissemus, totiusq. corporis curam gessimus. Senex etiam quidam, cum prius quidè longis, postea verò brevioribus interiectis intervalis, à frangulosa circa pulmonem angustia vexaretur, simili modo curans est. Ea autem quantitas, quæ continens esse videbitur, vacuanda est, refrigeratio q. est vitanda: ac nutrimentum deinceps commoderant, tribus quatuorve diebus est exhibendum. Et sanè dum pestilentia vehemens Asiam deprchendisset, multosq. perdidisset, me que etiam morbus attigisset: secunda morbi die, remissione febris facta, crux scarificauit, duas que ferè sanguinis libras detraxi: hæc que de causa periculum vitauit. Plerique igitur etiam alij hoc præsidio vti, superfluitates euasere, erant enim plenitudinis signa. Illi que præcipue feruabantur, qui sanguinem copiosum exhaurebant. Igitur capitis etiam dolores moderatos, tonsillarum phlegmonas, ac dolores circa latera recentes tollentiam diuturniora et iuferemus localibus scarificationibus dissoluimus. Quin & qui à morbo resumuntur, difficulter q. in naturalem sibi ipsius habitudinem redeunt, nihil æque sanè ad conuenientem bonamq. reuentionem ducit, vt sanguinis per scarificationem exhauritis.

De Hirudinibus ex libris Anilii, ex Sermonibus de Euacuantibus remedijs. CAP. 21.

Quidam capias hirudines diu includunt, eis que ad multa viuunt. Ipsæ n. si mitefcunt, carnè facile apprehendunt cum alie non nunquam peregrine se gerant. Oportet autem has quidem, cum primum eas experiri fuerimus, applicare: quæ verò super capite sunt, per dies feruare, exiguum sanguinis pro nutrimento inficiens: ita enim earum virulentia exprimitur. Sane cum eis vti volumus, locus cui hirudines applicandæ sunt, nitro prius fricandus, ac sanguinealicuius animalis, vel argilla liquida inungendus, vel fouendus, vel vnguibus scalpendus: promptus enim apprehendunt. Oportet autem ipsas in aquam tepidam & puram, in vase lato magnoq. contentam, insicere, vt commotæ viuis abijciant: mox vbi eas spongia comprehendimus, ac muticorem lentorem que purgaerimus, manui admoqueimus. Atque vbi omnes inhaferint, oleum tepidum particula, ne refrigeret, infundemus. At si manibus pedibus ue affigenda sunt, pars ipsa in aquam: vbi hirudines sunt, injicienda est. Quòd si etiam eis vbi repleta fuerint, vti oportuerit, vel quia pauca hirudines præsto adfuerint, vel quia pauca apprehenderint, earum caudas forpice incidere oportet: nam effluente sanguine trahere non desinunt, quousq. nos saltem vel nitrum vel cinerem, earum oculis inferamus. Vbi verò exiderint, illos locos cucurbitulam capere poterit, per eius appositionem, virus extrahere debemus: valde nimium ipsam apponentes, celeriter q. auolentes: li verò cucurbitulæ capax non fuerit, spongij fouendus is est. Cæterum si corpora vel ocula sublachryment, mannam, vel cuminum, vel farinam inspergito, ac postea lanam pauco madentem oleo conuoluito: in sanguis etiam inde erumpat, lintæola, vel araneorum telas ex aceto infictas: aut gallam vltam, aut spongiam nouam pice liquida intinctam, ac vltam, impositio: deinde charuta aceto tritigata imponenda ac illiganda est. Hæc autem in paribus quæ in medio corpore habentur, sunt peragenda. Nam in artubus (quæ græce *αρθρα*, i. membra longa hoc est brachia & crura appellantur) solum etiam vinculum pro cohibendo sanguine satis est: quod postero die foliandum est: q. sanguis confiterit, abijciendum si verò non confiterit, eisdem vtendum est. Scire autem oportet hirudines non ex profundo sanguinem trahere, sed cum qui carnis adiacet, excutere. Eas autem in illis vltis partibus hominibus, qui scarificationum incisiones pertimescunt: vel in illis paribus, in quibus cucurbitula ab earum paruitatem, vel gibbositatem & inaequalitatem, aptari non potest. Hirudines auellimus, quando eius sanguinis quem arbitramur exhauriri oportere, dimidiam partem attractam fuisse coëccerimus: & postea tandem effluere permittimus, quoad qui satis sit, excretus fuerit. Cum verò particula tum ab hirudinibus, quæ natura frigida sunt, tum ab aere refrigeratur: fouenda ipsa est, ac recalcificanda: sanguinisq. fluxus non per refrigerantia, sed per altringentia & emplastica, vt diximus, est cohibendus.

De Hirudinibus ex Otiomacho. CAP. 22.

Hirudines locis affectis applicatur, vel eis qui proximi nō pinguis sunt: nam olei earum appositionem subuertit. Porro in angustia fricti calami ab vtraque parte haud perforant, vel operculum parui calami, vel quidpiam simile, cui aptandæ sunt, demitti debent. Earū numerus à duobus magnitudi-

ORIB. DE CVCVR. SCAR. ETC.

gnitudinibus loci nimirum & affectionis, sumendus est. Auferantur, oleo calido earum labijs infu-
io. Mordacitas autem fatis in partibus viceratis exoluenda est. Quod post earum ablationē effluit,
digitus impositus cohibet. Excretionis quantitas ab hirudinum erectione conspicitur: sed eu-
dentius ea etiam apparet, si congregeta fuerit, quando hirudines & corporibus diuulsa sanguinem
euomuerint. Sane si hirudines agere adhærescant, loci, quibus aptanda sunt, superficereus sunt sca-
rificandi: vbi enim ille sanguinem gustauerint, audius ipsum appetunt.

EX LIBRO OCTAVO

De Derivatione ex libro Galeni.

CAP. 18.

Derivatio (græce parochetulus) eiusdem est generis cum euacuatione facta per particulam,
quæ fluxionem suscipit. Fit autem per aliquam vicinarum partium: exempli causa: Quan-
do per gurgulionem vel palatum fertur fluxio, per nares certe ipsius derivatio congruenter fiet,
irritatione a nobis facta vel prouocatione per acria medicamenta. Quando verò ad oculos vel au-
res succi vergunt, deriuare ipsos non in nares tantum, sed & in ipsum etiam os debemus, medica-
mentum id quod ex onagro & sapo confectum est, id quod etiam quod ex sinapi constat, diluēda gar-
garizanda quod exhibentes. Scimus etiam quod staphisagria, id est pedicularis herba, commanducata, py-
rethrum, omniaque id genus acria, succorum abundantiam, quæ in oculis vel aures ex capite fertur,
ad os traducunt. Derivatio etiam fit si id quod per asperam arteriam in pulmonem defluit, ad sto-
machum diuertimus, hoc enim magis eligendum: Nec secus etiam si mulieri per sedis venas san-
guis irrumpat, eum quoque ad vteri venas traducamus. Riuiare igitur (græce *ὀρεῖσθαι*) est per ri-
uos ducere. Deriuare verò (id est *εὐχεῖσθαι*) est à riuis ad latera diuertere.

De Reuulsione ex libro Galeni.

CAP. 19.

Vehementissimos succorum influxus reuulsorij præsidij confertim inguere prohibemus.
Reuulsoria autem præsidia sunt, vincula quidem artuum, vbi succi in thoracem & ventrem
inclinant. Vomitus autem, vbi ad inferiora declinat. Quænam modum etiam acres clysteres, vbi
ad vomitum vergunt. Has verò ambas succorum inclinationes, eam inquam, quæ per superio-
rem, & eam quæ per inferiorem ventrem fit, ad vrinæ ac sudores retrahes. Quin & vrinæ quoque
tum ad sudores, tum ad alui quoque deiectiones reuelles. Reuulsorium etiam præsidium est,
quæ iuxta mammas apponitur cucurbitula. Quæ verò hypochondrijs affiguntur, fa-
penumero sanguinis ad nares impetum potenter reuulsisse confestim: quem
admodum etiam sanæ immo diu per vterum irruptiones. Acria etiam me-
dicamenta artubus imposita, succos ad capiti vlcera quod vergentes, reuel-
lit. In summa, reuulsio facienda est, deorsum quidem, vbi succi ad
superiora: sursum, vbi ad inferiora vergunt. Et vbi inorsum,
ad exteriora: vbi extrorsum, ad interiora. Ita quoque si dex-
teriorum inclinatio sinistra: si inferiorum, ad dextram
reuulsio facienda est: Sic sanæ fluxiones quæ re-
tro inclinant, in priora reuellendæ: quæ in
priora, in posteriorem regio-
nem abducendæ
sunt.

GALENI DE VENAE SECTIONE
ADVERSVS ERASISTRATVM
LIBER

Iosepho Teſtandro Cracouienſi interprete
Denuo ab Auguſtino Gadaldino ad Graecorum exemplarium fidem emendatus
ARGVMENTVM LIBRI
Incepat Eraſiſtratvm, qui poſt habito Venæ ſectiõnis auxilio, Neque
efficacibus, Neque tutis Remedijſ vteretur.

vide de hac re
lib. 5. methodi
cap. 15.

Adverſus Eraſiſtratvm, qui cum in Minimis plerique Curioſus eſſet, Semel tantum
idq. obiter, de Venæ ſectiõne mentionem fecit.

C. A. P. I.

Mhi equidem illud inquit ſectiõne non parva dignum vñ, cur nam Eraſiſtra-
tum, cum cætera quæ ad artem ſpectant, abunde ſatis pertractaverit, ac cir-
ca minima quæq. iſto opere curioſus eſſet, vt & quorundã holerã cata-
plasmati q. decoquendi rônem cõſcripſerit, q. quorũ facultates vñm q.
li vnquam aliquis alius declaraviſſet, non iniuria eorundẽ conſiciendi ra-
tionem omittere potuiſſet. q. qñquidem id nullius pretij ſit, tale q. quod
à quouis ex vulgaribus inueniri poſſit, de venæ ſectiõne interim, id po-
tenti ac magno auxilio, quod ſp. vel veterum ſina non minus effi. caciſſi-
mis remedijs extolleretur, ipſe nullam mentionẽ fecerit. In illius. n. ope-
ribus ſermẽ nomen quidem vnquam venæ ſectiõnis, præter q. ſemel,
ſectiõnis modũ
relinquere.

reperiri pōt. vbi ipſemet, quemadmodum vniciq. conſiderare facile eſt, obiter potius præter q. in-
ſtitutũ, quã ſtudio inſigni, de ſanguinis reſectiõne agẽs, illius meminit: id qd ex ſuis ſcriptis intelli-
ges, quæ ſic habent: Deligaturæ verò, quæ circa alas & inguina ſūt, non ſunt faciendẽ more quorum-
dam, qui vulgarem curandi rōnem imitantes, nihil aliud conſequunt, ſp. q. ſanguinẽ vinculis abun-
de exprimant. Quod. n. in deligatis corporis partibus ſanguis plurimus recipiatur, ex venarum ten-
ſione, earum q. ſectiõne conſectandũ eſt: ex incifia ſiquidem corporis partẽ, cum ea deligata fue-
rit, copioſior iſ effluat. Dum verò ſanguinis reſectiõ cõtingit ex deligatura in tibijs ac brachijs facta,
plurimũ eius ibidẽ recipiet. Poſtq. etenim qui circa thoracis partes adelũ, diminutus fuerit ſanguis,
rũ ipſa quoq. reſectiõ multo minor paucior queſiet. Hoc aut̃ ipſum facere volunt ij, qui ſanguinẽ
D reſectientibus venã ſecant. Sed in hac re Chryſippus multo conſulius agit, quippe qui nō ſolũ præ-
ſentis inſpicat, ſed & imminentis periculi curã gerat. Hinc. n. periculo quod in reſectiõne accedit,
aliud ex inflammatione adhaeret, in quo quidẽ offerre aliquid per quã difficile eſt, ruſum aut̃ ei qui
à venæ ſectiõne famẽ longo tpe tolerare debeat, ne diſſoluat verendum eſt. Cæterum Cryſippus li-
mulat q. nutrimentum in corpore iã elaboratũ in loca ſoluta diſſilia tranſulerit, q. eo tpe quo diſ-
ſolutionis periculum imminet, hoc pacto cibũ diſſerre poſſit, in prõptu eſt. Et hac quidẽ ille medi-
di rōne vñm nũq. offerre coactus eſt, ob id q. ſumma quæq. ingenuo ſuperavit, ac q. libi ipſi vnde
quæq. conſtitit, frequentiffimas meriti laudes. Quod aut̃ nullius momenti hac ſint & indigni oibus
modis, quæ vel ad Eraſiſtrati ſoleriã, quam ille tibi in hac arte vëdica, vel ad auxilij vires referant,
cui libet conſtat. Qñquidem ſi neq. apud Hippocrate, q. neq. apud Dioſc. q. neq. apud Euriphon-
tem, neq. penitus apud quẽquã alium qui ætatẽ Eraſiſtrati præceſſerũt, tale genus auxilij in ſcriptis
reperiretur, forte ſuſpicari quis poſſet illũ, tanq. de eo cuius vius non dũ fuiſet inuẽtus, aut apud ce-
leſtes medicos approbatus, iurẽ optimo verba non feciſſe. Verum cũ per multũ alijs ſuerint, quibus
non in vno tñ eodem q. leui affectũ, ſed & in plurimis ac cuſiſſimis quæ, frequens huius auxilij vñs
ſam conſtituerat: ac eo pacto cum Hippocrate omnium bonorum artis medicæ author, tum vetu-
ſiſſimũ qui queſillo vñ eſſe animaduertitur: qua quæſio re Eraſiſtratus commouus id adeo ſpreuit,

Clarior. in
quibus, ſita ſi
bi eſſe dicitur
bat, ubi ad
quid conferis
tantum diſſi-
ſit, aliter con-
ſectiõnis modũ
relinquere.

Clarior. etu
ic. n. periculo
quod ex reſec-
tione eſt, peri-
culum inſam
matum præ-
ſentium eſt, in
quo offerre qui
denariã facit:
ei uero qui poſt
uena ſectiõne
longo tempore
ſine cibo per-
manere, per-
iculũ eſt ne
exolueatur
et tunc locum
inferius deſci-
at. Gal. pa.
13. 4.

DE VENÆ SECTIONE

¶ Venerationem quidem vltam illius in enarrando habuerit: Etenim & quòd illud non improba-
uerit ad certos affectus reliquorum p̄grediorũ more, ip̄um referendo indicare, & causam ob quam
id probauerit præscribere eum oportebat. Atque hic in huius prædictj viribus enarrandis tanope
re inops fuit, vt neque id lignificauerit recipiendus ne sit an polihabendus vltus illius, neque vnquã
quid de illo sentiret proferre ausus fuerit, nisi in vno tantum, vt superius dictum est, affectu. Quan-
quam vel ex ijs quæ ip̄e reuicet, opinionis suæ summam manifestam facere videtur: nequaquam
enim, si vltum illius probasset, silentio præterisset. Neque etiã cum minima quæuis quæ ad leuan-
dos affectus accommoda erant, describenda putaret, hæc vtpote tam magna, aliquem etiã si ab eo
non didicisset, propria opera consequi posse persuasum habebat.

¶ Quibus rationibus Erasistrati Sectatoris digna de Non Secunda vena tuentur. C. A. P. 2.
Causa verò, ob quam venæ sectione ip̄e non sit vltus, fortassis diuinatione opus habere cui-
quam videbitur. Qui enim quis rescire possit quòd ea ipsa Erasistratus cognita habuerit, quò-
rum nulla diffusâ oratione ille mentionem fecerit: Nihil minus scire non nulli qui in explican-
da illius sententiã quæuis vaticinari conati sunt: verum hi dum inter se ipsos, discrepant, in ma-
ximis erroribus versari, manifeste sunt deprehensi. Nam nemini ex illis eadem stat sententiã: &
quod multo grauiusimum est, neque ab ipsis Erasistrati commilitonibus, discipulis q̄ Chrylippi F
Cnidij, quo primum auctore de explodendo venæ sectionis vsu dogma suscitatum est, de illius sen-
tentia quicquam certi constitutum est. Hæc autem quæ Apocremantes Strato q̄ protulerunt planè
ridicula sunt: vterque enim dicit difficile esse venam secare, vel ob internotionem valis, vel ob
arteriæ incisionem: nocumenum qui p̄perillico ingens imminere, si quando loco venæ arteria diui-
datur. His addunt q̄ quandoque aliquis præ timore mortuus sit: & alter etiã ante valis sectionē,
alter verò eo iam secro referari nunq̄ poterit, ut quòd quidam irreparabili sanguinis fluxu defece-
rit. Sed præterea illa quoque, quæ à reliquis deuntur, nam alij quidem eorum aliterunt euacuationis
mensuram coniectura affequei multo esse difficillimum, ideo q̄ necesse esse, vt aut diminute euacua-
ti nihil plus contingat: aut mediocritatem excedenti maxima impendeat noxa: quid enim (aiunt
illi) venæ sectio modum exuperans, à cædē differt. Alij verò dicunt, q̄ cum transfusus spirituum
(græce parempolis) ex arterijs in venas fiat, necessario inanitionem sanguinis per oculorum res-
torationem ip̄e spiritus sequatur. Sunt & alij qui affirmant venarum euacuationem inflamma-
tionis affectu in arterijs iam confutuo, planè superuacaneam esse. Atqui vniuersa talia quanquam
credibilia alicui appareant, sunt tamen re vera falsa, indigna quæ quibus adhiberi fides debeat: quæ
hæc omnibus longe facilius habenda fuisset, si hæc in medium protulissent, quæ dicta fuerant à cæ-
teris quibusdam, qui ex succorum natura disputandi initium deprompserunt. Et quanquam vel
acutius hos longiore sermone alicui conueniret instigare, huius tamen rei impræsentiarum ea pro-
pter nulla est occasio, quia orationem licet in immensam prolixitatem excrecere oporteret præterea
nihil obstat, quo minus ea quæ tum ab Erasistrato, tum à quouis alio ex Chrylippi discipulis dicta
sunt, reprehendere aggrediamur.

¶ Quæ fuerit Erasistrati Opiniõ de Ortu Febriũ & Inflammationis, ac de ijs ferum Medela. C. A. P. 3.
Omne distimicquur sermonem mihi intruxisse videbor, si prætermittis alijs ab ipsis Eras-
trati placitis iniunxerero, orationem q̄ ipsam quatu eius fieri potest breuissime absoluero.
Cæterum sic arteriam ipsius venam aut sanguinis, receptaculum esse afferit: Dande vel vbi gran-
dior receptacula diuisa fuerint, magnitudine quidem illa diminui, numero aut effici plura: ac cum
nihilus locos datur vbi circa terminum vnus, vas aliud non existat, illa vnde quaque per corpus de-
lata in tam minutos fines detinere, vt contentus in illis sanguis præ extremorum ofculorum conti-
nentia intus retineatur: ob id q̄, eiti ofcula venarum arteriarum q̄ inter se vicina sint, sanguinem in
proprios terminos circumscriptum, ac nullibi in vasa spiritalia insulentem permanere: & eoulsq̄ sunt
animal legibus nature dirigis: simulat q̄ vero ea quædam violenta irruerit, tum sanguinem ipsi
in arterias transferri, & animal iam necessario aggrare: Causas item huius rei aliquas, præcipuã q̄
illarum sanguinis multitudinem esse, à quo & venę tunicâ distendi, referari q̄ fines qui prius clausi
fuerat, traslundi et in arterias sanguinē: qui postea ip̄um à corde delatum perturbis, et q̄ motu suu
alteranti relittens, si quidē directio atq̄ ppe principē partē constituerit, id febrem esse: si aut ab ip-
so retrō repellat ac in finibus arteriarũ condenset, inflammationem tum existerē. Et talibus ille ra-
tione sanguinis ex venis in arterias transfusi causari ait, cuius rursus transfusus causam illam quæ ad
euacuationem fit, succellionem esse putat: Cum enim scissis arterijs, post inflictum vulnus spiri-
tus vniuersus ex læsa parte effusus fuerit, & periculum insit ne vacuum fiat locus, sanguinem illo
tempore, spiritus euacuat, qui que locum illum prius replebat, gressum per ofculorum referatio-
nes consequi solere: Si ergo spiritus foras emissus fuerit, hunc quoque effundi: oculo autem illo
atque obliuato, etiam hunc vi spiritus à corde demandati impulsu, in locis vulneri vicinis cunctis
exacerari, & ea ratione inflammationem efficere. Sed concedamus age ip̄i quæcumque hoc tem-
pore de febribus & inflammationibus dixit, vera omnia esse: nam alibi demonstrauimus ea nihil
in feveri conuenire: Docet atq̄ ip̄e nos iam medicaminum seriem. Aut enim cum in multis
alijs

ADVERSVS ERASISTRATVM

6

A alis locis, tunc in primo in terio de febris tractatu sic verbatim: Causa aggritudine igitur initia
 ac inflammationem generationes omnino forbitution oblationem autter oportet: inflammationes
 enim, quae febres faciunt, ut plurimum ex repletionibus fiunt. Si itaque hoc ipso tempore oblationes
 concedat fuerint, & concotione distributioneque facias actiones perficere, vasa inflamma
 fuerint, inflammationes multo vehementiores fieri coningunt. Haec quidem ille de inflama
 tionibus in febribus lib. 2. cap. 1. sic ait: De illis vero, quae ex vulnere
 oriuntur, in primo de febris libro de quo in hac formula est mentio, sic ait: Medendi rationes
 & medendi rationes, quod vulnera omnia ab inflammatione libera efficiant. Medicamenta enim, cum
 sanis partibus illinuntur, claudendo ac obstruendo prohibent, ne sanguis defragat fufus in loca de
 fecta irruat, quandoque diffundit, ita, quae affeetu carnet, eo quod multae arteriae illic valde recludun
 tur, sanguis, qui in arteriis tranfiliat, facile in venas quoque tranfmittit. Quomobrem confueq
 ruris aff, ut vulnus nris porus inflammationis tempe oportet effluere, vnanque cum, alimen
 tum, quod in venis transiit, in arteriis transire non debet, sed in venis, quibus sanguis, qui
 inflammationis minus contingente. Promittit, quod multum adhibere, quod multum adhibere
 ta acceptae, in feipso itaque languinem recipere non possint, aliter ipi. Esset ratio non fau
 mur-verum, quoniam pax hac euacuand fieri in dubium a nobis vocat.

Præstantiorem ex vena sectione, quàm ex inedia fore vacationem, quodq. Erasistratus negligens fuerit in imitanda natura, ac scriptis Hippocratis legendis. CAP. 4.

CAP. 4.

[illegible]

5. Aph. 52. Ex.
ord. 40. d
6. Aph. 21. Ex.
ord. 48. d

ord.40.d
6.Aph.21.Ex.
ord.48.d

ord.48.d

Amplius colligitur: quæcumq; etiã purgandi tempora adhuc habent, ac interea lactant, hæc nõ purganur. Præterea cum mulieri lactanti sanguis per locos eruperit, illico lac huic euaneſcit. Ad hæc quæcumq; animantia vterq; non gerunt, hiæ neq; lac vñq; ad delicturus quibus id ſuppetit, illa etiã ad concipiendũ à natura idonea ſunt. At ſi iam addidiciſti quot commoda ex huius euacuatione muliebri genus maneat, quotq; nocumeta ſiſdem ſuppreſſis ſequantur, haud video qui ſuffe-
ras, quo minus ſanguinem ſuperabundantem modis omnibus euacuare acceleres. [Mulier enim, Hippocrate teſte, podagra non laborat, nili menſtrua defecerint. Sed cur ego cõra hominem Hip-
pocrati inimicum, verbis Hippocratis vtor? Velim itaq; audias iam veritatem ipſam me præcone
tibi denunciantem, qd mulier ſi probe expurgetur, neq; podagris, neq; articuloꝝ doloribus, neq;
lactis inflammationibus, neq; peripneumonis capiatũ: ſed neq; epileſia, neq; apoplexia obno-
xia ſit, aut ſpiræionis vel vocis ablatione rite purgata vilo tempore infeſtetur. Num verò mēſtruis
fluentibus, aut phrenitide, aut lethargis, aut conuulſionibus, vel tremoribus, rigoribus ſic mulier
aliqñ correpta eſt. Num etiã vel melancholia laborantem, aut mania vexatam, aut quæ ex thora-
ce ſpueret, vel vomeret ex ventre ſanguinem, aut cõpitie laborantem, aut ſynanche prælocatam, aut
aliq; quibus id genus magnis & vehementibus affectibus impetitam, cui mentes recte excernerent,
qñq; conſeſſit. Verum hiæ reſtis tam cuiuslibet malo implicari facile eſt, huicq; rurſum euacua-
tiones medentur. Sed poſſiſ habitis mulieribus te ad mares iam conſer, vt diſcas, ſ; quibus ſcunq; p
conſuetudine, ſuperflua per hæmorrhoides euacuantur, hi omnes vitam morbis minimẽ impedi-
tam agunt, quibus ſtem inanitiones ſupprimuntur, hi in pernicioſiſſima quæq; labunt. Vtrũ igĩt
neq; horum, vbi vel ſynãchen vel peripneumoniam incurrerint, ſanguinem euacuabis, aut potius,
ne deficiere videaris ab ijs quæ perperam diſciſti, tot hoĩum interitum paripēdes? Tu fortalliſ
hæc facies: ego autem non hæc ſolum, ſed etiã paſſum hydropemq; ſanguinis euacuatione ſe-
pius ſum medicauis: in hunc. n. modum erudiuit me tum longæ experientia, tum ratio ipſo, quæ
mihi ſuggeſſit vt occasionem ipſam, eiꝝq; momentum ſic inueſtigarem. Quod autem experientia
quoq; titud me docuerit, ſi empiricorum commentaria legeris ſcire poteris.

Communĩ hominũ Naturæ, ac Brutorum quoque animalium Conſenſui, Erãſſſtratũ, ac omnes,
qui Vterũ ſectũtem parũpendunt, aduerſari. C. A. P. 6.

NE igitur in poſterum cum Hippocrate ſoleq; euacuationem ſanguinis laudauerit, cum vel
in tremorem, vel in hydropem, vel in alium quemvis frigidum affectum, mas quidem ob
hæmorrhoidum, mulier verò ob menium retentionem incidit; tibi controuerſiam futuram re-
ce, ſed & cum vniuerſis medicis qui experientiam ſectantur, uel potius cum vniuerſa hominum
via. Videris. n. tu cõem omnium ſubuertere ſententiam, præſertimq; ſi neges quod à natura cuiq;
initum ſit, vt conſiderare poſſit ſanguinem ob nimiam multitudinem euacuandum eſſe. [Quis. n.
contraria contrariis eſſe remedia ignorat, vñq; ſententia hæc non Hippocratis tantum, ſed om-
nium hominum communis ſit? Tu verò præ odio quod aduerſus Hippocratem concepiſti, mea
quidem ſententia etiã alijs multo es dementior, idq; cum habes naturam te ad hæc ipſa quoti-
die manu ducentem: nam hæc incediam a diectione, ac repletiones euacuationibus, & frigis calefactio-
nibus, caloresq; refrigerationibus curat. Quid enim aliud eſt offerre cibum, ſ; plenitudinem ſup-
peditare quid curſum excernere feces, ſ; in teſtina repleta exinanire: quid item metere, ſ; repleto-
ni velice mederi? Pleraq; enim animantia frigore lacetiſſa, læthyras ac calidos ſpecus in penetra-
libus terræ tibi inueſtigant. Aliqua etiã æſtatis tempore calore anheſa, ſeſe in aquam frigidam cõ-
ijciunt, & in vmbroſis locis ventioq; peruiſi immorantur. Ego præterea frequenter vidi canem vo-
mitum ſubimet ſtudioſe provocantiæ autem quoque ægyptiam clyſtere imititam: quæ omnia ab
hominibus, vt qui ratione compotes ſint, multo faciliore conatu perficiuntur. Accerſe ergo ho-
minem quempiam ra medicæ expertem, ad ægrotum, qui bona ſit habitudine, iuuenis, multo

Dabundans ſanguine quiq; præ ſynanche aut peripneumonia ſuffocetur, poſtea hominem interro-
ga ſiquid cognoſcat quod huic aliẽ, ſui ſuccurrere poſſit. Quis adeo demens eſt, vt ſanguinis euac-
uationem non pronunciet? Caterum Erãſſſtratũ ob contentionem quam aduerſus Hippocrate
præ ſe fert, ne id quidem, quod communi omnium hominum ſuſſragio receptum eſt, probare vi-
deatur, & ea propter reperitur vel gruib; ipſis inſipientior: has liquidem æque atq; aquilas, præ-
longo viq; ad vitimos terrarum terminos volatu, partim frigis, partimq; æſtũ euantes, quõ cõ-
traria contrarijs ſemper propullent, videre licet. At qui, vt & antea dictum eſt, perſpectum habere
q; ijs euacuandis ſit ſanguis, quibus ex eius multitudine periculum imminet, id præſentiam artis
Hippocrate non dum æquæ ego enim tum qua ratione, tum quo tẽpore, quæ ue quantitate eua-
cuatio inſtituenda ſit, mihi declarari mallem. Scire nanq; qñ vel venam, quæ in fronte eſt, vel illas
quæ in hircus oculorum, ſeu ſub lingua exiſtunt, vel quæ humeraria vocatur, vel ſubalarem, vel
quæ per poplitẽ penetrat, quæ ue prope talum adeſt, incidere oporteat (prout de his omnibus
Hippocrates docuit) hæc ipſum ego ratiocinationem medicorum atibitor eſſe. Verum quod con-
traria contrarijs medicanda ſint, quod que euacuatio repletioni opponatur, mihi ab eſt vt admires, vt
etiã huiusmodi cogitatione bruta animantia participare dicam. Si autẽ auribus pertis, aur animo
potius, ac deſpectu erga Hippocratem ſimulatis, veram rationem amplecti volueris, aliquid iam
ſexta Clafſis. b b b b b b quod

*6^a. Apho. 39.
Ex. ois. 49. b*

Cephæla.

*In libro de Fla-
tis Paulo poſt
prinapium.*

DE VENÆ SECTIONE.

quod illius arte dignum esset, dicere tibi possem. Eousq; n. Diodes Plifonicusq; ac Herophilus, E & Praxagoras atq; Philonimus, nec non alij medici permulti inter se consentiunt, q; ipsi quidē non per se se, verum diuinum Hippocratem secuti reperiunt, quo tpe qualibet veng, quas supra cōme morant, incidendæ essent. Cæterum q; ab atra bile habitis similiter hæmorrhoides conferant, etiam si istud Hippocrates perspicue docuerit, non tamen omnes sciunt, sed quicūq; sincere in illius scri ptis versati sunt: huiusli. n. quomodo hæmorrhoides dyfenteria ac varices fiant, ab ipso perdidice runt. Item q; non semper horum vnumquodq; si existat, prohibendum est, sed q; quandoq; coadiu uandum: vel natura quiescente(quando sic confert) ei totum committendum adeo ignoranti illi qui dyfenteriam varicesq; & hæmorrhoides immature præpropereq; medicari dicit, vi & ea mola tur quæ facere nequaquam debebant. Porro ego quoq; vidi non paucos ob huiusmodi euacuatio nes, quæ medicorum in penus cohibite fuerant, aut atra bile, aut infania vexatos: ipsorum quoq; aliqui tum intercostali inflammatione, tum renali morbo correpti sunt, non nulli verò ex ventricu lo sanguinem vomebant, aut eundem tussiendo ex thorace spuebat, aut {attonito morbo} aqua ue intercuteanea interibant. Hæc illa sunt, quæ mea quidem sententia medicus vni cum præclara eua cuationis arte cognoscere debet.

Sanguinis Misisionem Non modo non Prohiberi, quia Vacuandi Sanguinis Quantitas ignore tur, sed Cæteris Vacuatibus omnibus Certiorem Mensuram, ac Tintus C. A. P. 7.

Quantum autem de sanguine exuperante euacuandum, idq; cum non sit magni momēti, cur Erasistratus tanq; ex magnis quoddam contemplitur. Aut cur homines illi aduersus oēs obfite pere paratissimi negat, cum illum inculent, dicantq; euacuatiōis perinde atq; aliorum auxiliorum rōnem ignorasse: Aut cuius nam, per deos immortales, illi adeo exquisitè tenere mē suram arbitrantur, vti neq; excedat in quantitate, neq; deficiat vnquam: num clysteris, aut purgan tium medicamentorum alicuius, aut vrinam cientium, vel cibi vilius potus ut: Tempus itaq; esset ipsi, vtpote oīa suspicione infesta reddentibus quiescere omnino. Aut cur ergo Erasistratus pur ganubus medicamentis vituæ: ac vinum aqua frigida dilutum, tum alijs quibuldam, tum maxime cholericis exhibet. Chrysi pumq; præceptorem suum, vt qui inuenerit prædidum nulli veterum cognitum, quodq; & solum cholericos iam mori proximosefflittere possit, his verbis satis inui diose laudat: Non etenim quous tempore id præbet, sed vsum auxilij huius ad occasionem vhe menter præcipitem traduxit. Ego verò hac in re ipsum non accuso, præsertim cum tā absolute oīa quæ ad occasionem spectant, dilquirat. Illud tñ in eo quis demirari possit, q; si quando Chrysi ppi cum quicq; doceat, tum, vt ex verbis eius colligere liceat, vebementer ita audax, nihilq; ipsum pro fus neq; momentum occasionis, neq; mensuræ difficultis coniectura, neq; affectus periculum præ terfacit: sed putet adeo exquillite simul dareq; illum. Sc mensuræ & occasiōis rōnem docuisse, vt decreta sua non medicis solum, verum & popularibus vsui futura arbitretur: rursum cum ex ve teribus medicis aliquem ob rerum inuēta laudare opus habeat, illic vnde quaq; tergieretur. Age ergo declaremus illis, q; mensura in venæ sectione multo facilius deprehendatur, q; in cæteris qui busuis auxilijs. Nam & coloris mutationem sapenumero diipicere licet, hocq; duobus modis heri potest, interdum quidem sanguinem ipsum fluentem, interdum aut ægrotum considerando. Ad hæc animi quoq; defectio in plurimis affectibus vacationis terminum obtinet: Sanguis item fluentis vigor labefcēs, & pulsus mutati. Adde q; & medicus huius solius euacuatiōis liberam ha beat facultatem sustendi quādo cūq; illi placuerit, aliorum autem nullius. Nam vbi dandum sit aliquod medicamentum siue deiectionum, seu vomitorium, seu vrinarum euacuatuum, aut thora cis vel capitis purgatorium, horum. f. omnium prima exhibitio in tua potestate sita est, cætera autē fortuna administratrice obtingunt. Ingens præterea in pinationibus pharmacorum purgantium periculum est, cum vel non commouet purgatis, vel quod in alium attractum est, non facile exce nitur: vel cum dolore, moribus, torminibus, refrigeratione, pulsum euancēctū, ac animi defectu exprimit, vel cum corpus vebementer turbatur, interimq; paululum admodum euacuatur: aut euacuatio modum excedit, hoc. n. ipsum tanq; oīum malorū extremū in hac parte frequenter con tingere solet: neq; n. vt venæ incise fluxum, quem supimpolio digito mox lites, sic profluuiū al ui ubi sistere licebit. Veruntū nemo ex medicis superuenientium symptomatum metu percussus a pinatione pharmacorū abstinet, sed poliq; errorem commiserit tum demū euacandum libi ab il lorū vsu pponit. Sed quid ego purgatoria refero, ac in enarratione fortium medicamentorū ips tero, cum & cibi cuiusq; in mensura erratū maxima afferat nocumenta: quorū magnitudinem in extenuatis & imbecillibus hoibus, quiq; celeri nutritione egent, considerare facile possumus. In his. n. si quid minus æquo nutritio, virtutem tabidam reddet: contra vbi quid in modū exuperans na turæ oneri potius q; nutrimento fuerit, illam penitus suffocabit, exinguetq;. An igitur à cibi exhi bitione abstinebis, cō q; mensuram illius non line negotio allequi possis: Atqui ea quoque rōne à mēdendi pūncia penitus abstinēbis, nihil. n. in medicæ arte reperias, quod nisi certa mensura vsur patum pdesse possit. Cæterum in sola venæ sectione ne hoc quidem culpare queas. Proinde erra ti, q; vniūque circa mediocritatē contingunt, non parue noxæ sequuntur, maximēq; quia excessus

A perniciōsissimos esse nemo neget: verum in quominus periculum est, in eo excedere modum nō fuerit necesse. Sit n. si ita fors erat, medioeris detracōio trium heminarum vbi si quatuor detra-
eris, noxam maximam inferes: duas rursū si euacuaueris, commodabit quidem id satis, laesionis ve-
rō nihil afferet: licebit nāque tibi vnam illam heminam vel dyfferibus, vel frictiōibus,
vel sudoribus exhaustire, praterq; q; & denuo detrahare si voles, non veraberis. Sed qua rōne ego
tam multa in medium afferō, contendere cupiens cum hoibus infullis, qui ad hoc q; nihil rōni con-
sonum loquantur, etiam ea ipsa non agnoscunt, quæ ipsimet laudibus efferre solent? Admirant. n.
dicta Erasistrati, ac nosmen sibi ab illo vendicant. Erasistratos sese appellantes: verum documen-
torum illius adeo ignari sunt, vt quiduis potius q; sententiam illorum enodare valeant. De venæ er-
go sectiōne tam proluxa tamq; absurda nugantur, vt iure optimo quis non solum imperitiam illo-
rum, verum etiam impudentiam detestari possit: quippe cum Erasistratus in libro de sanguinis re-
iectiōne, in quo solo venæ sectiōnis meminit, aperte dixerit, q; Chrylippus ob id non vtatur detra-
ctiōne sanguinis, quō ager qui propter inflammationes necessario in inedijs continetur, perdura-
re possit: ipsi ū nihil minus q; hoc dicunt. Aut visne ea gratia vt homines hos Erasistratio obtre-
ctantes in posterum quoq; audiamus, idq; cum verba Erasistrati in promptu nobis adintz: atqui
B hoc nequaq; æquum est. Audiamus ergo dicta ipsius, vbi ait: Multo cōsilius agebat Chrylippus,
non solum q; præfens erat inspicrens, sed & impendens periculi curam agens. † Hæret. n. illi, qd
in reiectiōne contingit, ex inflammatione periculum, in quo offerre non facile est: Ei verō qui post
venæ incisionem longo tem pore tunc cibo permanferit, periculum est ne dissoluatur. Aperte. n. il-
lum à periculo, quod ex inedia accidit, cauere dicit, illudq; necessario secuturum putat, quia ager
ob inflammationem fame longo tempore sit exsiccatus.

† vide supra
p. 15, ubi quomodo bene sit
legatur.

Perperam Erasistratum in Euacuatione ac Exulsione, qua inflammationibus necduntur.
Inediam Venæ sectiōni prætulisse. C. A. P. 8.
Ic quoque nihil moror Erasistratos blaterantes cur ille hominibus inflammatione laboran-
tibus nihil offerre iusserit: verum ipsum Erasistratum per verba: quorum antea mentionem
fecimus, interpretatem habeo, ex tercio nimirum de febribus, vbi de inflammationibus quæ ex
plenitudine sunt, differt, & ex primo de vultuibus. In utriusq; n. commentarijs non fere, sed sæ-
pe, venas quæ inedijs exinanite sunt, vt sanguinem affluentem denuo recipiant, aptiores fieri dicit.
» Quid enim ait? His verō consequens est, vt vulneratis inflammationis tempore nihil offeramus: ve-
na. n. cum à nutrimento exinanite fuerint, sanguinem qui in arterias transiit, facilius suscipient.
C Inedia ergo tanq; euacuatorium auxilium quoddam inflammationes dissiuit, eamq; neque alia de
causa inflammatione laborantibus iniungi dicit, q; q; venæ euacuatæ sanguinem in arterias insulen-
tem sic facilius suscipiant. Deinceps verō cum venas euacuare velit, pollicij: id (ita me dii amant)
sine molestia vlla celeriterq; perficere, longos ille infumit labores. Verum ego non video quo pa-
cio se ipsum quis implicando magis proderet possit: Non scababo, inquit, venam, vt ager ad susci-
piendas inedias sufficiat. Porro cuius rei gratia inflammatione correptos fame excrucias? vt, inquit,
venas exinaniam. Cur ergo eas à principio non euacuas? Proinde pudet me iam hominis qui in
tam graui errata incidit, qui præter hæc, quibus tum peripneus, plius artus decretis tum suis, p-
prijs rationibus repugnas, etiam hoc ipsum ignorare deprehensus sit, quæ de causa inedia susci-
piantur: quæquam de vlti illarum multo antea Praxagoras satis copiose clareq; scripserit: tum Hip-
pocrates & Diocles quantum ad hoc spectat, nihil prætermiserint. Hic verō ita rudis est, vt inedias
solas ad venarum euacuationem affumendas, eaq; sola ratione laborantibus succurrendum putet:
deinde, per loquem, euacuatorio remedio opus habens, neglectus efficacibus illis, quæ ue quocunq;
quis vult, celeritine ducere possit, ad omnium leuissimum transeat. Verum age concedatur ubi
& hoc, quod inflammationes ex vultuibus medicari eodem modo possint, quo & illæ quæ ex
D multitudine pendunt, quid tandem faciemus cū multitudine ipsa, quæ in venis etiamnum manens
eas extendit: aut etiam cum eadem in arterijs impacta fuerit, quo nam padio illi succurrendū erit?
Ego sanè in hmoi omnibus venæ inanitionem summe idoneam esse arbitror. Incumbat ergo in
thoracem tanta multitudo, vt periculum sit, ne aliquod vas in eo rumpatur, num vel sic venam nō
incidemus, aut membra potius laneis vinculis excipiemus? Illud quidem istud medius fidius suffe-
cerit, qui quidem cū in hoc loco reuultus prædidij viendum censeret, non intellexit venæ sectiōnem
in reuellendo multo esse efficaciorē plurimis enim irrefringibili sanguinis profluuiio laboranti-
bus, venæ secta fluxum sistimus. At Erasistratum hoc quoque ignorasse existimo, nam non cuius-
uis hominis est scire quæ venæ, cum ex aliqua corporis parte sanguis profluit, incidēdæ sint. Postq;
igitur venæ sectio efficere quā maxime ea omnia potest, quibus hoc tempore indigemus, illum
sanè euacuationem vnā cum reuultione prætermisisse certum est. Quid ergo tu amplius cessas, tem-
pusq; inaniter infumis, & hominem conficis, cum possis illum vindicare & à valetum ruptura, &
quæ illam insequitur inflammatione, & à famis cruciatibus, qui inter remedia inflammationis à te
instituta sunt? Si enim multitudo rupturam efficiat, tu illa euacuata id quod futurum erat prohibebis:
quod quidem si feceris, etiam ex rupturæ inflammatione de medio tolles: hac rursū sub lata nō
amplius inediærum vius nobis erit amplectendus. Tu autem cō quæ inediā cuiq; cōsulere cupis, vi-
deris

DE VENAE SECTIONE

deris mihi ipse met affectuum qui famis cruciatibus opus habet auctore existeret. Quid graue erat, E
re quae debebat euacuata, nihil negotij deinceps praefolant.
Inter Remedia quae Multitudinem emendant, Nihil Vene sectione praestantius. Qua omissa, Errores
non neque Inedia neque Reliquis euacuatorij proficijs vti potuisse. C. A. P. 9.
Ed frustra ego forte tantum laboris infumo, quod praesentem hunc sermonem tibi in memoriam
redigam. Sanè enim tu ipse nos docuisti in primo de salutaribus libro, vbi de multitudinis ge
neratione quae in venis consistit praefatus, illius quoque remedia ordine scribis, euacuationem sco
pum quidem omnium ipsorum statuens aliud verò illius genus, alij affectui conferre inueniens.
Praeterea quae exinaniant plethorant, repletionem (sic enim alimeni multitudinem in venis coge
tam appellandam censet) tum exercitiis, tum lauacra copiosa, tum ipsam tenuem vicus rationem
esse iubet. Neque idem euacuatorum auxilium cunctis conferre dicis, vt quòd neque omnes om
nium illorum viti simul affluenti sint: sed alij lauacra, alij rursum exercitiis, non nulli item vom
itiones à cibo magis videntur. Ad haec q. non isdem morbis omnes obnoxij sint: verum hic epile
psia, ille sanguinis spatio, aliter etiam vel hepatis uel lienis affectibus, facile corripì possit. Nullo igit
tur pacio epilepticum quemquam balneo euacuare autenabimus, id quod tu quoque cauendum
recte putas. Etiam verò neque fieri de valis in thorace ruptura timor infiet, huic exercitiis inunge
mus: periculum enim est ne illorum vehementia, etiam si non adit multitudo, ob virium tamè im
becillitatem ipsius exacercentis vena aliqua circa thoracem rumpatur. Qua ergo rone illi succurre
re debeamus, quae nos edoce: si quidem q. euacuandum sit vel tu ipse fiteris, hincq. adeo euacua
toria illa praedicta, hoc est exercitiis, lauacraq. frequentia, & tenuem vicus rationem abs te habeo
mus. Ceterum exercitijs ne tu ipse quidem vti putaueris. Quòd autem ad lauacra attinet, videntur
ne his in rebus sit affectus, an nequaquam utendum sit, tu planè nihil pronunciaui. Ego verò illud
quod euidenter apparet experientia corroboratum, aperte dicam: tu si de te quoque vaticinari mi
hi licuerit, quod tibi forte visum fuit, aperiā. Tu enim ipse in tractatu de sanguinis refectione,
deligationibus, in edijisq. vteris, tanquam quibus solis plenitudinem reuellere, non autem balneis
euacuare, oporteat. Arbitror nanque te vbi vena iam rupta sit, lauacra inhiibiturum, cum interim
reitereris si, vbi futura ruptura suspicor, adit, vtili velis. Porro ut tu alter sentias, mihi nihilo mi
gus: & causa huius perpicua est: Sanguis si quidem calido lauacro in vapores resoluatur, ac in spiri
tus redigitur, propterea q. ad motum incitatur & in tumorem attollitur: ad haec corpora calidis lo
tionibus, mollia debiliaq. efficiuntur. Qui igitur fieri possit, vt cum ipsa iam molliora effecta sint, G
isq. qui ea rupit, motum simul tumoremq. nactus sit, non facile afficeretur: Proinde haudqua
quam per balnea illos euacuare conabimur, quibus ne propter multitudinem sanguinis vena rum
pantur, periculum impendat. Reliquum itaque est, vt ad tertium euacuatorum auxiliorum ge
nus, pura tenuem dietam, confugiamus. Age sanè postquam hanc quoque tribus modis operatus
fueris, nempè tenues paucos uel aut nihil nutriendes cibos offerens, vel nequa q. offerens, vel à cena
vomitu ininungens, videamus in primis quomodo tenuiter cibabimus: nunquid sumpta cena
vomitu prouocantes: At qui si modo quadantenus ipsi vomitionibus in te epide vi volumus, sic
exercitorum vehementiam nos euacuare oportebit: hoc enim neque plebeum quemquam laet. Si
perest ergo vt uel inedia praecipiamus, aut pauca nutritionisq. experia alimenta exhibeamus.
Verum haec quamuis non insigniter, nutriunt tamen & ipsas nos verò non addere aliquid, sed au
ferre potius cupimus. Vltimo igitur laboriosam illam ac te vera perniciosa, reque atque facram
aliquam anchoram, quaeq. oibus affectibus opitulari possit, famè accersemus, ac deinceps & Apol
lonium & Deixippum ea gratia maledictis incellemus: At hic te recordari percipetem illoru quae
ipse de hac re docuerat: nam tu ipse de inedia sic videris sentire, tanq. ea ex numero euacuatorum
auxiliorum nequa sit. Verum simul ac prius quod volo demonstrauero, tum & testimoniorum H
que adducis, faciam mentionem. Nam inedia inter res exiffices nullum obtinet locum, nihilq. ma
gis sublitit: q. vel cecitas vel furditas, quae oia rerum existentium priuationes sunt. Ipsa. n. ciboru
adfectio ex rebus consistentibus est, vnde & hanc opusq. eius, corporis nutritionem esse inuenies:
rursum subraçtio eorundem non eadem cum rebus exilentibus est. Neque etiam profere pote
ris aliquid opus illius, qualis illa est, quae in sudoribus venaq. sectione ac clysteribus coniungit
euacuatio, nec non in edulij nutritio. M edia igitur amborum, hoc est euacuationis & nutritionis,
inedia est, vt quae neque nutriat, neque euacuet. Quamobrem ergo ille multos ob inopiā ciborum
famis tempore interficere dixit: Non mehercule ob inopiam ciborum rñdebimus, nam eadè quoq.
rone animantia in latebris degentia sine ciborum copia perdurare nequa q. possent. Perdurat verò
haec, idq. ipomet Erasitrato afferente, qui & causam huius rei affert. Vniuerſa nanque ab illa per
exterio rem cuius superficiem, secundum quod magis vel minus de raritate participant, transpirare
aut q. autem uel magis uel minus rara superficies contingat, tum multas alias causas esse, tum illas
non minimas, quae secundum caliditatem & frigiditatem, ac quietem motumq. corporum pma
tiones sunt. Si. n. qui nos ambit aer calidus exilit, & aians exercitijs vacauerit, plurimum tunc ex
eo defluere coniungit: At in contrario rerum statu, vbi videlicet ambiens nos frigidus, in super
animal

Animal sine motu degit, deſeri illico exteriorem ſuperficiẽ, deſluereq; nihil profuſum vndequatq; parum:& ob id ſerz quæcumq; latibula incolunt, alimentis opus non hñt. Cum.n.hæ ſub hybernũ frigus,quo tempore in cauernis commorantur, toto corpore frigidaẽ ſegneſq; ac denſe ob quietem redditaẽ ſint, & exterior ſuperficies iam adſtriãta fuerit,nihil tunc deſluere par eſt,neq; etiam quod euacuatum eſt, repletionẽ indigere:alioqui nutrimento opus haberent:ad quod inueſtigandum ea propter incitantur,quod deſectui,quem ex inanitione perceperunt,open ſerant. Patet ergo hinc q; & euacuatio,quæ in tota ſuperficie contingit,deſectus ſit cauſa:& indigentia ciborum ideo incumbat,quia quod inanium eſt, repleti denuo deſideret. Atqui poſtea q; cauſa deſecerit, ob quam ſolã animalia cibis indigebant,necceſſarium omnino eſt, vt & indigentia ipſa vnã deſiciatq; ea de cauſa animalia latebras incolentia ſine cibis degere poſſunt, ſiquidem neq; adiectionẽ indigent. Maniſeſte itaq; didicimus,q; non inedia, ſed potius raritas cutis euacuet,quam ſi frigore atq; quiete denſaueris,quid commodi amplius ex famis cruciatu expectabis? Præterea cui de ſanguinis ſputo periculum imminet,necceſſarium exercitiũ, tum oẽs ſuper calfactiones euitandæ erunt:ex vehementia etenim horum venæ rumpi plerumq; poſſunt. Super calfactiones item iſdem modis quibus & luacra obſunt. Corpus ergo circa villam calfactionem euacuabiſiſi.n.id vel luacris,vel exercitijs B calſceſcis, ipſas venas ad ruptionem dudum inclinatas maiorem in modum lædes. Quæ ergo ſi calſectis conſulendi ratio nobis ſuper eſt? Inedix nanq; niſi hominem exercitari aut quouis modo calſieri conſigerit, euacuare non poſſunt:venæ vero ſectionem veluti & alia fortiter purgantia medica- menta, quemadmodum manifeſte apparet, ſummè carboror ſugimus. Hæc eſt illa admirabilis ſanẽ euacuantium præſidiorum opulenta, quæ abundanti hi qui ad inediã conſugerunt, quãq; ſola ſi vicemur, iam nobis nihil reliqui fecimus, vt quoddã ſola euacuare nullo modo poſſit: rurſum quibus adiuncta euacuat, ea ipſa maiores longe noxas q; commoda ex euacuatione habent. *

GALENI DE VENÆ SECTIONE
ADVERSVS ERASISTRATAEOS
QVI ROMÆ DEGEBANT LIBER

Iosepho Teſtandro Cracouiẽſi interprete

*Ab Auguſtino Gadalano ad vetuſtiſſimorum exemplarium Græcorum
fidem diligenti cura emendatus*

ARGVMENTVM LIBRI

Oſtendit Nunq; vſum fuiſſe Eraſiſtratũ Venæ ſectione: & q; Cum id non intelle-
xiſſent eius Seãtatores, Tum inuicem ſunt aduerſati, Tum in
graviſſimos errores inciderunt.

Quibus de Cauſis Galenus Eraſiſtrataeos Roma coactũ eſt redarguere. CAP. I.

*De hæc re vi-
de ſymeth. a. 15*

D Vm Romam initio veniſſem, incidi in medicos quõſdam, qui à venæ ſectione tantopere abhorrebant, vt cum aliqui æger quiſpiam propter plenitudinem iam præſocaretur, ne tum quidem hoc auxilio vi vellẽt. Præterea mulierculam quãdam, quæ viximi vniuſq; annorũ ætatem agebat, ac ex menſtrua purgationis retentione faciem rubicundam ob- tinẽbat, tuſſiebatq; paululum, & difficulter ſpirabat, illi curare adorti, primum quidẽ membra illius laneis vinculis leniter excipiebant, & in inedia exigere iubebant, venam autẽ ſecare nolabant, noſq; id facere vo- lentes prohibebant. Quia verò domeſticis ipſius mulieris familiariter vtebantur, & etate me erãt multo ſuperiores, facile ipſis eſt habita fides. Ego quidem illis venæ ſectionem tum ipſi ſuadere non conatus ſum, ſed interrogavi nũc mihi p- eos liceret ſanguinem ad vias vteri, remedijs quæ hoc efficere poſſent, prouocare: quod cõ illi pro- pte conceſſiſſent, adij familiarem ipſius ægrota obſetricẽ, quã & exhortatus, vt vſum illorum ex- periretur. Verum illa remedijs hmõĩ, tpe quo factum id oportebat, vãm fuiſſe ſe affirmabat, qñ.ſ. menſtrua purgatio futura in expectatione erat:recitabat quæ remedia ordine, quæ mulieri obtuliſ- ſet:& hæc quidem commoda alioqui erant, tamq; ob rem quo minus efficacia fuiſſent, nequaquã Sexta Clafſis. bbbbbb ij illorum

DE VENAE SECTIONE

illorum imbecillitate factū esse videbat. Postq̃ igitur ego ista percēpissēm, simulq̃ à resectione san-
guinis quarum iam mēsem praterisse animaduertētem, denovo cum medicis illis cōgressus, vt ad
venae sectionē seē conuenterent, persuadere eis conabar. Cum aut̃ id facere noluisse, illorum ani-
mum demitabat, maximeq̃ si existerentur, vt omni conatu apertis circa vterū venis q̃ plurimis san-
guinem superfluum illinc euacuarent, verò alia quāpiam vena secare, noxiā ex eo euacuatio-
nem euenturā arbitrarentur. At rjs rñdentibus, q̃ vel abiq̃ talis auxilij præsētia sanguis exupe-
rans sola inedia euacuari posset, iacurmus discedebam, nihil bonae spei de muliere propter cūstīm
ac spirandi difficultatem concipiens. Auta, rupo vase ipsā ex thorace pulmone uē sanguinem
spūo eieciurām, aut synanche, vel laterali inflammatione, vel peripneumonia, correptā it̃ p̃medi-
tabar: opulām q̃ vntis omnibus, veluti in delectu malorum fieri cōtingit, vt mulier laterali saltē
inflammatione corripere. Incutebat quippe mihi terrorem tum acutius periculi, quod ex synanche
peripneumoniaq̃ subitura esset, tum ex ruptione vasis in pulmone lethale nocuementū, id quod po-
stea re ipsa est subsecutum. Dum. n. alla vehemētius tūlisset, sanguis ē vni extrorūm ferebatur.
At qui iam uel uulgo nō pauci medicos obuiaggabant, q̃ illi mulierē culae venam incidere vellent
sperabantq̃ omo saluturū, vt ēt̃ si prius non fecerint, hoc tñ r̃pe uerecundia ducti, vltim praeiati
auxilij concederent. Ceterum cum hincq̃ tum quicq̃ commouerent, sed potius vincula mēbrorū
fortius adfringerent, tūberentq̃ vterum remedijs irritare, ac mulierem in medias sustinere, ego & ob
aetatem & celebre nomē virorū, nihil me amplius profecturū credens, illinc discessi. Mulier quoq̃
ipsa non ita multo tēpore interiecto, insanabili spirationis difficultate coacta interijt. Synanchici
pierea non nulli vbi eis à venae sectione interdictū esset, istorum opera perierunt q̃ celerime. Fuit
& alter qui ipsa, qui ueris r̃pe, cum p̃ totā hyemem magnopere repletus sine exercitijs degere, ac
totam faciem unā cum ipsius oculis ad eo rubicundam haberet, quemadmodū si quis pronus capite
in terram dehxo, eruribusq̃ in altum protēsis sub hmōi figurā perferret, quinto tandem die re-
pente prae anhelitus difficultate suffocatus est. Hos ēt̃ insecuta est mulier, numgro quarta, quam illi
uenaē sectionis hostes, retentione mēstruā purgationis non pauco r̃pe grauāam, eodem pacto ad
interitum ferē pertraxerant. Nam primis tribus diebus ipsā in inedia conseruabant, sebi. n. eorū
nua laborabat. Quarta verò luce pauxillum quid fortitōis exhibētes, quintam sine cibis transi-
gere tulerūt, qua illa grauissimē exacerbata det̃piens prostratā, & dāmoie iam extra fores ab
illa sublato, uix tandem ab ijs qui eō confluerant retineri potuit. Vtrum hanc naturā copioso san-
guine ex naribus effuso seruauit: & dabatur occasio qua non sine admiratione discere poteramus,
quātam habeat facultatem ad hmōi affectuum medelā ipsa sanguinis subtrahēdo. n. post fan-
guinis ē naribus prorūptionem mulier ab oibus symptomatibz libera euasit. Ego verò, quāq̃ an-
tea sermōnem cum medicis instituerē uertus fueram, q̃ ea cōsideratē quā illi pro non admittēdo
uenaē sectionis usū dicēti fuisse, cum tñ oēs ad aduerterent mulierem, manifeste ex sanguinis eua-
cuatione seruātam esse, saltē mortuos illos ad memoriā eis reuocādos duxi, quibus siquis venam
fecisset, forte fuissent & ipsi seruati afferebāntq̃ ad haec rōnes quādam. Hi verò uerba vltro ci-
troq̃ inuoluentes se ipsos implicabant, nihilq̃ prorsus certi tatebant, ac postremo ad Erasistratū
confluebant, quem vtpote primo de resectione sanguinis libro dicebant declarasse, q̃ vincere ipsā
membra, quā venam secare longe praeferat. Aiebant praeerea illum in opere quod de febris
inferipit, venae sectionis neq̃ principio meminisse, † cum alioq̃ ea omnia recensierit quae de
sanguinis resectione indicauerat. R. idēdus enim modis omnibus esset, si venae sectione in eo affe-
ctu qui ea maxime indigere videbatur omīssa, de alijs uerba facere non desistisset. Afferebant quo-
que q̃ Erasistratus ipse non solum in opere de febris, verum & in reliquis tractatibus omnibus,
venae sectionem reuocuit neque etenim vel in quo de affectibus alui tractat, vel in quo de reolu-
tionibz, uel ubi de podagricis morbis differit, aut cum de salutaribus agit, venae sectionis auxilio
vltus est unquam, idq̃ cum ille in de salutaribus tractatu multitudinem sanguinis praecipuam mor-
borum causā esse arbitratu sit. Porro ego ea quae dicebant iterum demitatus, illos de hac saltē
re interrogabam, num prorsus uenaē sectione non utendum censerent, uel cum quis pulmonis vl-
ceratione laboraret, uel synanches more praefocaretur, vel vbi mēstruā purgatione, haemorrhoi-
dibus uel supprellis, sanguis redundans ad partes thoracis propelleretur, illi autem ad haec respon-
debant, agrotos qui ab Erasistrato in commentarijs de diuisionibus descripti fuerant nobis in me-
dium adducētes, inter quos in primis Critionem quendam, ac puellā ex Chio oriundā, profe-
rebant. Et q̃ illum quidem à principio synanchicis cruciatibus correptum, atque vehemēter reple-
tum, hanc verò mēstruis retentis sanguinisq̃ multitudine versūs pulmonem impetu delato,
Erasistratus (quemadmodum ipsemet in scriptis testatur) per uenaē sectionem nunquam curasset.
Ceterum cum illi haec adhuc loquerentur, is perueniens Teuthras quīpiam eius & cōmittito
meus, ut erat morbus planks ingenuis. Non scētes istos vnequam inquit, ut qui eouq̃ se fidelitatis
procēderent, ut & illos in memoriam reuocent, qui Erasistrati opera interire. Quid enim, in-
quit aliud in causā esse potuit, quod illi, quos nobis isti proponunt, perierint, nisi quod in eis prae-
termissum sit uenaē sectionis auxilium: Cur item alij permulti interierunt, qui per tempus euacua-
ri ab his prohibui sunt? Et eos deinceps omnes vni cum ipsis affectibus, quos perpessi fuerant,
quo-

A quortimq; ego nō multo antea meminī, nominatim ordinēq; recensuitib; que in cachinum effu-
sus manu meo comprehendit, arabens que inuitum à medicis abduxit. Quin etiam in sequenti die
Erasistrati de diuisionibus commentaria in publicum producā coram vniuerso philosphorum
conuilegebat, partim vt indicaret Erasistrati culpa & Critonem &, puellulam illam Chiensem
perisſe, partim verò vt medicos natu grandiores ad colloquium prouocaret: Verum illi quia de-
certare cum adoleſcente infra dignitatem illorum putabant, tum non comparuerunt: eos enim illo
tempore erat, vt aliquis quotidie palam ad publicas quaestiones responſa daret. Quare tum ergo à
quospiam faciat, tum Erasistratus recte fecerit q; venae ſectione nonq; sit vſus. Hoc problema, quid
do ita vſum erat ijs qui eò audiendi cauſa conuenerant, ego explicauit: propterea q; Teuthras hor-
tabatur me, vt ea quae illic locutus fuſſem, puero quem ſe ad me miſſurum receperat, dicere non
grauaret: quia breui in ſoniam abaaugaturus erat, ardentiorēq; animo velle ſe ea prorsus habere
dicebat. Ego itaq; amicis conſilijs acquieſcens, ſermonem illum ſcriptis mandauit. Porro accidi vt
liber periculum paſſim diuulgatus per multorum manus prater ſententiam meam vagaret. At qui
oratio? familiaris doctrinae? magis, q; publico cuiq; operi? quadrens, contexta erat: amicus n-
ille, vt praefatus ſum, eā dicenti tū cupiebat. Quamq; aū liber? Tam humilitate cōſcriptus eſt, q;
B multis q; defectibus reſpectu perfectae orationis ſcateret, tñ eo ipſo ille multo maiora effeciſſe vide-
batur, q; ſperare quis potuiſſet. Omnes etenim ij, qui ſeſe hoc tempore Erasistratos vocant, con-
trariam priori rationem ineuntes, iam inde venam ſecare conſulunt, non ſolum cunctis ijs quos
paulo antea commemorauit, verum etiam quauis febre correptis. Quapropter iuxta Steliſchori di-
ctum arbitror me apud illos palinodiam aliquam emendiſſe, in qua eos ſumprimis admonens cē-
ſeo, vt in ſermonum commercio quantifectioe velint contentioſe ſe gerant, depolita tñ in vtranque
partem propenſionis temeritate agros parcere diſcant. Neque enim venae ſectio inhbēda eſt per
omnia, neq; rursus illos, quibus Erasistratus inedia iniungit, omnes id quod huius temporis Eraſi-
ſtrati vniuerſi aſſerant) venae ſectione egere arbitrandum eſt. Huc accedit q; non facile cognitu,
ſi quibus omnibus huius auxiliij vſus conſerat: tum vel menſura, vel vena quae ſecari debet, vel ſe-
ctionis tempus, non ſine negotio reperiatur: propterea q; illam in quouis morbo Erasistratum pu-
to adeo neglexiſſe, vt & in illis qui eā magnopere requirere videbant, ille ipſa vi uenerit. Et hinc
ſanc per inflammationis tempus in inedia, vi aiunt, agros degere iubens, hanc ad verbum ſcri-
bit: Venae enim poſtea quam euacuae fuerint, ſanguinem qui in arterias inſiſit facile ſuſcipient:
quod vbi conuenit, inflammationes minus accidunt. Si ergo inedia, inquit illi, velut euacua-
tionum auxilium praecipit, multo ſane commodius ad venae ſectionem ſeſe contuliſſet. Et q; quidē
iple, vbi cederet euacuare cupit, multo ſane commodius ad venae ſectionem tranſiſſet, probe illi di-
cunt inihilo minus tamen hoc loco ſcopos qui illius vſum aliquando impediunt, pratermiſerunt:
quos ego proceſſu ſermonis recensere conabor.

Quam diſſentiant Erasistratai in ipſa Erasistrati de Venae ſectione ſententia percipienda. C. A. P. 2.
Venerit verò nūquid abſolute factū praſtantiuſ ſit, verum an Erasistratus praſidium hoc
aliqui vſurpaſſe reperiatur. Hoc autē cum ego Romam primum appuliſſem, omnes qui ex
Erasistrati diſcipulis erant, antea negabant: tūc verò probatiſſimi quos ego noui, ab his tan-
quam in re minima diſcrepare manifeſte animaduertuntur. Vi enim ceteros praeterea, Stratonē
ipſum tibi in memoriam redigam, qui Erasistrato erat ſumma neceſſitudine iunctus, ac cum ob rē
cum in pariam ſcriberet, & ſeruiſſe ſe illi haecenus diceret, inter alia haec ſubiungit: Erasistratus
iure optimo laudibus exollendus eſt, praecipue q; q; ea omnia quae veteres per venae ſectionē cura-
re conati ſunt, ille citra illius vſum medicatus eſt. Quāquam vel Strato ipſe, curandi rationes¹⁶ ſe
abſque venae ſectione inſtituiſſe in commentarijs ſuis aperte fateatur. Neque verò mirū eſt q; Era-
ſiſtratus Chryſippi Cnidium in omnibus ſequat, quippe qui ita uenit ſe venae ſectione id quod &
ille ſecti non vſurum. Idem quoq; & Ariſtogene & Medius ceteri q; oēs, qui Chryſippi ſentē-
ſia ſubſcribunt, ſeciſſe videntur. Quantum ergo ad agrotantium ſalutē attinet, multo melius eſt ſi cre-
damus q; Erasistratus vſus ſit venae ſectione: quantū autem ad huius ſeculi Erasistratos, id nō cre-
dere longe praſtiterit. Extremae enim dementiae eſt, ſiquis Erasistratum ea propter in affectibus
paulo antea enumeratis venae ſectionem ſilentio praeteriſſe putaret, quia ille alioqui venas euacuan-
das palam cenſet, hūc q; totius curationis ſcopum ſtauiſſe calcui videatur, eò q; illum in quibuſdā
affectibus ſanem conſulere animaduertit: namq; aperte conſtat, vſud euenire ijs qui venae ſectio-
nis auxiliium, parem ipſis inedijs facultate obtinere dicunt. Quod ſi tandem non valeat, & quaſ
dam diſtinctiones neceſſario poſtulet: quas inueſtigare poterit is qui exacte perdidicerit, quando
ipſam euacuationem vel per venae ſectionem, vel per inedia ſolam, vel per vtraque, commodius
facere liceat: iam euidenter ratio eos conuincit. Scripſiſſet etenim Erasistratus diſtinctiones has, ſi
modo, vtili voluit, venae ſectioni tribuendi quicquid putaret. Eo q; pacto oratio illorū in vtranq;
partē inclinando ſe ipſam producit. Si nūquid haec eadem facultate pollet, Erasistratus & in tractatu
de febris, & in alijs pleriq; quorum ſuperius commemori, de venae ſectione aliquand ſcribere nō
temere poſſit habuit. Si verò venae ſectionis praſidium eandem cum inedia dignitatem non obti-
net, non recte illi ſentiuunt, qui nos ex ijs quae de inedia ſcripta ſunt, de venae ſectione quoque con-
ſecturam

A. T. de auen-
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

DE VENÆ SECTIONE

Gracili lecturam facere debere aiunt. Quamvis & in hac parte sermo ipsorum in ediam inutile esse indicat, R
le ipsum denuo implicat. Nam si ob id in edias probamus, q̄ venis per eas euacuatis affectus minui
conungat, multo hercle commodius fuerit, vt euacuatione, leme adhibita ab in edijs abstinamus,
vt quæ & ægrotos ingenti moleſtia afficere ſolent. & vigilas ac inquietudinem, oriſciq; ventris
afflictionem, iam ſuocorum corruptionē, nec non alui atq; interdū vrinae ſuppreſſionem inferant.
Neque in Puella Chienſi, neque in Critonia hiſtoria v̄ ena ſectionis ab Eraſiſtrato habitam fuiſſe mētio
nem, ſed v̄ troſque quod ea omiſſa ſi auterijſſe. C. A. P. 30.
Vod autem Eraſiſtratus re ipſa venæ ſectione nunquā ſit vſus, ex ægrotis quos in cōmenta
rijs de diuiſionibus recensuit, manifeſte colligere licet in ijs enim cum omnia ea explicet quę
inter medicandum vniq; geſſiſſe, venæ ſectionem nullibi reperē cōmemoraſſe. Ceterum
cum prolixum ſit omnes per illum recitatos ægrotos nunc proferre, ſufficit eorum tñ recordari,
qui vel à grandioribus natu medicis, vt antea declaratum eſt, adhuc in memoria habentur, præci
pue que cum vnus ex illis in priore, alter iſe in poſteriore diuiſionum libro, deſcriptuſ ſit. Præterea
cōmoda occaſio eſt, vt impreſentiarum verba ipſa adſcribamus, quibus Eraſiſtratus cuncta quę cir
ca ægrotos acta ſunt ordine enumerat, in hunc modum in libro priore ſcribens: Puellę Chienſi
ea acciderunt: Primum quidem illi purgationes longō tempore ſuppreſſę fuerant. Deinde ſubſe
cutę ſunt ſufficula, vñ cum reiectione pſuita. Proceſſu verò temporis & ſanguinis vomitus ſu
peruenit. Tum quod ad circuitum purgationum atque, interdum illa in quatuor, interdum duo
bus menſibus, redibant. Et iā ſi idē ſerme diebus quibus purgationes fiebant, ipſa reiectione accide
re ſolebat, diebusq; tribus aut quatuor perdurabat. Quapropter inde peripicuū erat illam id genus
excretiones loco purgationum ſortitā fuiſſe. nam & febricula ijs iſpis diebus infeſta fuerat, quę
poſthac emendabatur. Hęc Eraſiſtratus præſaus, anteceps de remedijs hoc pacto ſcribat: Primis
autem temporibus ipſa potionibus ceteris que calliſtoris, deinde etiam per extorſum applica
ta, reliquam quę adeo quę ad hoc quadrabat victus rationem medicari cepta eſt. Erat enim cir
ca vteri os nō intenſa durities. Verum cum remedia nihil omnino promouerent, ac vno perpe
tuo circuitu grauitas in lumbos incumbere, humiditasq; nulla compareret, illico febres continue
la illa, nō, non intenſiores que prioribus exortę ſunt, quas & tuiles vehementes, poliꝝ corpus iam mollius faciū
eſſet, infeſcunt ſunt. Altera igitur die periculoſum arbitrat duratibus adhuc febribus purgatio
& in huiusmodi & in alijs affectibus conſueuimus. Præterea ad medendi rationem iplo purgatio
num circuitu obſeruatō, cibaria ſubtrahēbamus. Eaꝝ ratione reiectione ſanguinis non amplius q̄ ſe
mel eademq; pauſilla ſuperuenit. Hiſ ille nihil aliud ſuperaddidit, niſi, Quin etiā purulente
reiectiones profluēbant. At qui hic de venæ ſectione mentio nulla eſt, cū tamen, prout omnes op
rum iplius artis periti norunt, principium auxiliorum ab illa ſciſſe oporteret. Sed forſiſſe quis
ex illorum numero, qui ad omnia nō grauatur prompte reſpondere, deſenſurus Eraſiſtraum di
cere, quod remedia huiusmodi per illum adminiſtrata non ſunt, verum potius ab eo gratia nunc
prodita eſſe, quō nos nihil eorum latere poſſit, quæ acta eſſent. At opinionem iſtorum redarguit
id quod inferitur, dum hæc ait: Altera igitur die periculoſum arbitrat duratibus adhuc febril
bus purgationes facere, à medicamenis penitus abſtinuimus: reliquis verò remedijs vñ ſumus
quemadmodum & in huiusmodi & in alijs affectibus conſueuimus. Præterea ad medendi ratio
nem iplo purgationum circuitu obſeruatō, cibaria ſubtrahēbamus. In his enim Eraſiſtratus aper
te indicat ſe non aliorum medendi rationem recitare, ſed ſuam iplius enumerare, atque omnia quę
circa ægrotam ſciſſet perſcribere. Nam & abſtinuimus & arbitrat nec non vñ ſumus ac obicit
pria remedia recitauerit, aut ea quibus alij vñ ſunt, ipſe fuerit amplexus. Porro h̄ ea amplexus eſt,
quorum alij authores fuerunt, iam nobis eſſe deſenſe coniectura colligere licebit, quid ille de venæ ſe
ctione ſenſerit. Per ipſam enim ciborum ſubtractionem ruſſus nobis alterum duorum inſinuat,
aut quod illa in totum ſubtrahi, aut diminui debeant: id quod Eraſiſtratus ſe in muliercula hæc
ægrota, quo tempore purgationis circuitus aduentabat, ſciſſe facitur. Conueniunt ergo hæc in
hac re cum omnibus ſcriptis illius, quod ille ſolam in ediam ægrotis ſeruandam conſuluerit, venę
ſectione nullo in loco ſit vſus. Niſi ruſſum hic aliqui dicant, mulieri illi venam quidem ſectam fuiſ
ſe, verum id auxilium in enarratione omiſſum eſſe, eo quod nos ipſi id adhibuit eſſe autumare
poſſimus, quamuis per illum non ſit declaratum. Cur ergo de media quoq; non reſciuit, cum, de il
la vel eadem ratione nobis ſuſpicari liceret: Eadem autem ratio eſt, tum de potionibus, tum de
ſupercalcatione, de q; ijs quæ foris applicata ſunt. Si enim neq; de his penitus Eraſiſtratus quicquid
ſcripſiſſet, tamen omnino q̄ ea à medicis peracta fuiſſent, cogitare poteramus: quippe qui animo
conceperimus vniuerſis auxilijs illud commune eſſe, quod illa adminiſtrata fuerint, quamuis de
eis nihil præſcribat. At Eraſiſtratus exquiliæ peripicuitas gratia omnia ſimul enarrare conſi
luit, nec inacta inde occasione aliquis hæc quidem, tanquam ægrotę adhibita fuiſſent, adſicere poſ
ſet: illa verò veluti iam prætermiſſa, ſubtraheret. Præterea quoque hæc Eraſiſtrati enarratio, opti
moniſtorum eadem re repugnat. Si enim muliercula venæ ſectionem ſubiit, in edia fruſtra eſt
vſurpata:

DE VENAE SECTIONE

partes permutari in cepisse nemo dicere possit, ita neque ipsos affectus. Arbitror enim quod mut. B
to consultus diceret, quicquid quidem priores affectus, alios vero cā permutata exortos esse,† quē
in principio totius narrationis eadē rōne qua & repleti ipsa, aderat.† quā si ipse euacuasset, neq;
vnum morbus carū verū que circa ligulā impaē erat, permutacionem ad infernas partes mo
litus fuisset, neq; & diuerso illa dinceps veritas capui ferri potuissent. Quapropter Critonem hunc
eodem pacto, quo & ancillula Chienlis interierat, quia illi vena secā non fuisset, mortuū esse cōstat.
Sed istud quoque Erasistratus ipse per se fuisse animaduertit.† neq; n. aliā ob cām ait, q; huic inter
ritus cā fuerint ea q; ad pulmonem delabebantur, & ip̄y statim ab initio hominē plethorico affectū
implicatū esse cognouisset, tū maximo ductus errore hęc euacuare non preuenit. Si igitur aditru
re quiquā velit, Erasistratū, & q; per nullum medicū esset, & affectus illos tū Critoni ex repleto
ne, tum puella Chienli ob menstruum retentionē, contigisse compertū haberet: subtrañtionem
fanguinis nequāq; pratermisisset, quin potius vtrūque sanguinē subduxisset, verum id in enarratio
ne consulto pratermisisset quid verat & me dicere, qualecunque illud ex euacuatorijs remedijs sit, ap
plicatū quidē agrotis id esse, in enarratione nihilo minus non esse recitatum: Eequis, n. sana mem
tus medicis ferre me non posset, si dicerē symptomata illa, quę vīq; ad mortem apparerant, propter
plenitudinem illis accidisse, interitū autē ipsum non alia de cā incitum, nisi q; plenitudo euacuata
non fuisset: Quis ēi ferret illos, qui dicunt, q; ex ip̄y que Erasistratus egisset, minuta tū per scriptur
at de venę sectione, ea q; quę per elieborū cām omnia, ut fit purgatione, quia hęc auxilia p. se cla
ra sint, nullā mentionem fecerit: At qui si quis sola cōiñia, quę repletionem euacuandam esse indi
catur, venę sectionem significari alicerat, vt que etiā inter euacuatoria remedia annumeretur, quid
inhibet eadem lege, alia cuncta euacuatoria prætidā intelligi: Ne ergo amplius ab Erasistrato so
lam venę sectionem agrotis adhibitam esse dicant, verum reliqua quoque cuncta, puta & elytere, so
vomitiones, purgationes, lauxra, exercitia, frictions, gestationes, inunctiones, † calēfactoria, carna
plasmata, ceteraq; id genus, quibus omnibus ille aliquando vti poterat. Si verō non hoc solū ful
licit, q; euacuandus ager sit, neq; istorum auxiliorum is finis exitū sed in primis* mōdum euacua
tionis adicere, postea q; quibus hęc adamūsim indagetur declarare, ac his occasione & men
suram & vtendi rātionem addere opus sit: sequitur sanē q; qui saltem de scopo auxiliorum cōmū
ni verba fecerit, is non dum vīa ex parte particularium neminē potuerit. Si enim cōmune quid
preuulsi fuisse certū, frustra ille cura plasmata, inedia, calēfactorijsq; per spongas facit, mentio
nem habuit. Si quidem neque cura plasmata, neq; inedia, nūi ab eo didicerimus, nostra opera in
uenire possumus, venę autem secā, Erasistrato quoque tacente, vnicuique manifesta est.

Ex ip̄y quę in Sanguinis detractione Considerari solent, cum ab Erasistrato in minimis aliquā
curioſo omiſſa ſint, Conuincti ſunt ab ea prorsus abſtinuiſſe.

Ed ip̄is illis ut quę concesserit, absurdum cū sit, in ei qui auditio hoc cōmōdi vīrū est,
multa etiam, eademq; pergrādes cōsiderationes supererunt. Inter has autē, Prima est, an, quē
admodum aliqui sentiunt, quibet venā semper secare nihil differat, aut propria venę in singulis af
fectis partibus contineatur, quę ipsarū plenitudinē q; celerime euacuare possint. Secunda verō,
vtrū semel aut ita pius subtrahere conueniat. Tertia item, quā rōne in his intentiones inuestigandę
sint, quas vbi quis ex quilitate cōsiderauerit, mensurā euacuationis cōiectura allequi possit. Quarta,
in qua de occasione, ad quā in primis venę secā fenda est, num. ea eligibilis sit, per demonstratio
nem doceat. Quę igitur a venę sectione prorsus abſtinet, apud hunc harū rerum omnium cōside
ratio perit & modioq; tollitur: eam autem adhibenti, vt omnia ista sequantur necesse est. Quanquā
& in reliquis omnibus prætidij eadem est ratio, veluti veratri, scammoni, vini, lauacrorū, cibi que.
Si, in agrotis curandis aliquo dictorum nobis vti nequaquā conceditur, tū neq; occasio amplius,
neque quantitas, neq; vtendi modus, neq; quicquam aliud ad inuestigādum reliqui fiet. At ille qui
vium itorum probat, hęc omnia dicere necesse habet, id q; non solum in efficacibus auxilijs, in
quibus si vel parui momenti quid prætermittatur, confestim maxima noxa agrotis imminet, ve
tumentum in minimis quibusque saneq; ita quotidie cūnere videmus.† Proinde si quis medicus
homini agroti gratificaturus auxilium aliquod deferbit, is neque omittit occasionem qua nutrire
ipsum iubet, neque cibum facultatesq; ipsius non determinat, neq; vel quantitatem, vel parādī mo
dum, vel vtendi ordinem reicit: quin potius vnumquodque horum illis qui tum ibi adiunt, quo
pactō id fieri debeat, lingulam explicat.† Quin etiā plerique in libris passim deferibunt, quā ope
quibusue auxilijs omnia hęc admittant, solum quorum non nulli quibus alioqui prolixitas et
monum cordi non est, in huiusmodi enarratione orationem protrahunt, idq; genus disciplinę non
mutaloquium, verum diligentem solertiam, esse putant. Hippocrates ēt cum in plurimis suis ope
ribus breuiatū summopere fuderet, tamen quod ad venę sectionem attinet, non est grauius scri
bere, tum partem corporis in qua vas secari oporteat, tum euacuationis mensuram, vñ cum occa
sione ipsa. Erasistratus autem, quem affecte nunc sui venę sectione vīum fuisse prædicant, multi
loquus fuerit licet, tamen, vt ego paulo post indicauero, principio venę sectionis nomen alijs præ
fidijs

A. fidijs ne adscribere quidem dignatus est; deinde etiam omnia quae iam recitata sunt, utpote sepus, mensuram, valis litum, vtendi q; rationem pratermisiit. E contra verò qua ratione & offa imperia, & cataplasmata aggroto offerenda sint, perscribere non est veritus: immò neque olerum decoquenti modum silentio praeerendum putauit. Audi itaque quae ille in opere † de alui curatione scribat: Prima quidem adiectione farina crassiuscula, tota ac probe qualifata, offerenda est. Cū autē illa offerre volueris, in vasculo aliquo frigidò infusam, ac aquae commistā exhibeto, non vna vice vni uersum id quod daturus es, verum bis aut ter commiscens, ne offa arida effecta ac solutioni inepta, multum humiditatis suscipias: nullum enim horum confert. Ad edendum verò danda sunt affatim cichoria in aceto non acri infusa, ac inter cibos consumenda, solidaq; ea decoquenda, duas ollas preparando: & in prima quidem iniecta illa decoquere oportet: postquam autem probe admodum cocta fuerint, ac in altera olla qua iam bullierit, transponere ipsa in eam conueniunt. Verum cichoria reuincta sint, vt facile quouis transferri possint. At vbi ad perfectum cocta erunt, tum aqua effusa, sale oleoq; condenda sunt, exhibenda quae vt offerantur. Nū ergo putas quicquā adhuc scribi posset curiolijs, ab hoc praefertim qui adeo tenuia considerauit, vti & admonere operapretium duxerit, q; cichoria, quò facilius hinc inde transferri possint, vincere oporteat? Patet enim cuique q; ea quae soluta sunt, non facile transferri quouis possint, ob idq; non solum nos qui medicam artem profitemur, verum & coquos olera elixantes curae habens, ipsos quo pacto illa liganda sint, edocuit. Eodem quae animo est praedictus, sicubi vel cataplasmatissalicuius conficiendi modū tradidit, vel totitadia inambulare, vel tonies perficari, aut aliud aliquid huiusmodi iubet. Ob quae omnia plerique illius superfluum curiositatem non solum † non laudant,} verum & vituperijs inceilunt, tanquam qui modum terminos quae constituerit, quantitate in infinitum sese extendentes. Quis ergo credat hunc, qui tantopere alioqui curiosus sit, vt alijs auxilijs, sic & venae sectione vtiū huius, cum de illa non alibi, nisi femel, vti de sanguinis reiectione agi, mentionem fecerit? At qui ille ne quae tum ea vſus est, sed omnino contra, Chrylippi, eo q; venae sectionē neuiquā vſurpauerit, sum mox laudauit, † infuperq; demōstrationes quasdam attulit, quibus Chrylippi de venae sectione dogma modis omnibus afferere conatur *. Nā hic illam magis sanguinē spuentibus, q; his quibus aliqua corporis pars inflammationi obnoxia est, quadrare dicit. Ceterum de hac quoque re alio loco dicetur. Nō verò quod aene eloqui exortus erā, repetēdi est, q; Erasilitratu. Equāli alioqui vni uerſos suos sermones in immensum extrahere non confuauit, & biter quae interdum in diuersis oporibus eandem sententiā replicasset, illis tamen vel femel quinque syllabas adscribere cōēpluit, C quibus interpositum ceteris auxilijs phlebotomiz. i. venae sectionis nomen enunciare sibi integrū erat. Tacco hic, q; & quantitatem illius, vt in alijs fecit, & tempus, reliqua quae eiusmodi, prout iuperius significatum est, indicare omnino debuerit. Proinde non nulli medici fuere, qui quantitatem euacuationis, signis quibſidam definterunt, velum ſi vel color, vel tenor, vel sanguinis fluxio mutetur, aut pulsus tempore subtraktionis ex debilitate collabatur ac fudores prorumpant, aut ea quae aliqui labores vocant, aut denique vomitus vehementiores, excuperantes uel alui deiectiones apparcant. Alij etiam vſque ad animi defectionē, euacuationem producendam putant, praefertimq; siquid in illa pro euacuationis portione cōtingat. Nam & ob id bilem pituitam uel, cum ea in os ventris influxerint, per se animi defectionem manifeste fieri videmus. Aliqui item tum coloris in toto corpore permutatione, tum pulsum alterationē, commodatam subtraktionem coniectantur: eam quae ob rem modis omnibus illos improbant, qui arbitrantur multo consilijs esse, vt cōsiderata ex certis indicijs noxi humoris natura, denuo redeatur ad illius euacuationem, q; si eadē femel copioſa fiat. Nec defuerunt quidā, qui ēt constitutam quandā mensurā illius proponere aude rent, perinde quali duabus heminis attici, aut paulo plus minus uel moderata subtractio circūferberetur: quippe cum ex commoderata proportionē, adhibitis ad id & aetate hominum & natura, & tempore anni & regione, nos ipsi maius minus uel cuique quadrans inuenire possimus. Quare & Erasilitratu certum nobis numerum frictionis tradit: quo ēt il ab exequita illa medicinate abstergerimus, nullam tamen noxibilem noxam incurramus. Mensuram autem de venae sectione nullā planē protulit: nam, fatſcio, de venis quoque incidi solent, nō pauca scripſiſſet, maxime q; cum & Hippocrates num eius, quae infra poplitē propē quae talos est: tum illius, quae vel in fronte recta est: vel earum, quae sub lingua exiſtunt, frequenter meminert. Praeterea hoc loco referre non est opus, quantum ad venas circa cubitum attinet, quod neq; Erasilitratu retinuiſſet, num ille omnes in omnibus morbis fecundas sint, an quemadmodum Hippocrati placeat, aliae in alijs. Eius enim, qui tam diligenter omnia scriberet, proprium officium fuerat, siquid in hoc praedidio à germana mensura diſcreparet, ad certos terminos redigere, ac quam sententiam in venis explicandis haberet, id quod & alijs medici faciunt, adscribere. Quidam enim nihil interſe dicebant quancunque venam quis incidere vellet, vt quod ex vnaquaque aequalis totius euacuatio fieret. R. urſum alijs ingentem vel in hac re diuerſitatem coningere cenſebant: nam aliquas ipsarum celerius, aliquas autem longius temporis mora affectam partem euacuae aſſerebant. Cū igitur ille nihil tale ſcripſerit, nec venae sectionis scopos declarauerit, clare vnicuique patet cum vniuerſas has rationes ideo intermiſiſſe, quia praedidio hoc nunquam ſit vſus. Perinde enim vt qui nunquam in aggroto aliquo

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

ADVERSVS ERASISTRATÆOS. 12

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio, quae Chrylippi de venae sectione dogma aſſere- re videtur, nō magis eorū qui sanguis spuerunt, est eorū, quam a- liorum omniū, ne dogma aſſe- re videtur, ſu- perum pag. 5. c. 4. & infra pag. 13. n. 6.*

† *Ad. ex anti- quā. Insuper demōstratio,*

DE VENÆ SECTIONE

cataplasmata expertus est, is & differentias ipsorum & consiciendi modum, & occasionem ratio. E-
nem q̃ vendi deſcribere nequaquam poteſt (ſolum enim ijs, qui illa q̃ique more Eraſiſtrati admi-
niſtrauerunt, neceſſario incumbit de horum lingulis diſſerere) eodem pacto quicumq̃ venæ ſectio-
ne penitus non ſunt vii, occaſionem illius modum q̃ vendi, & menſuræ ſcopos, tradere nequeunt.
Verum qui illa veniunt, eos in primis & de his omnibus, & multo magis de venarū differentia di-
ſtinguam tractare oportet, ut cum illa vti ſi nihil aliud, hoc tamen commune facere, quòd ni-
hil diſſerat ſi hæc vel illa ſecetur, ſquia cunctæ inflammatae partes ex æquo euacuare poſſunt.

Eraſiſtratum hac etiam ratione a venæ ſectione abſtiniſſe, quòd in febrium, ac inflammationum cura
tione, in quibus conueniſſe maxime, mentionem de ipſa non fecerit.

Verum eiſmodi rerum nihil ſcribere, ac vñ omnem auxilij de medio tollere, in eo præſer-
tim affectu, qui illud omnium conſenſu præcipue requirebat, quis id maniſeſto argumento
eſſe non diceret, q̃ Eraſiſtratus auxilio ipſo nunq̃ ſit vſus? Quid enim difficultatis fuerat cū in tra-
ctatu de febribus hæc verba faceret: Igitur circa ægri tudinum principia ac inflammationum gene-
rationes omnis forbitio num ciborum q̃ adiectionis priuſus ſubrahenda eſt, ſi illic adſcripſiſſet. Ven-
dum verò venæ ſectione, quo totius orationis ſeries talis eſt: Circa initia ægri tudinum ac inflama-
tionum generationes, omnis forbitio num ciborum q̃ oblatio auferenda eſt, vtendum verò venæ ſe-
ctione: Inflammationes enim quæ ſeſeſ faciunt, vt plenitudo ex repletionē ſunt. Si ergo in hu-
iuſmodi temporibus adiectiones offerantur, eas q̃ concoctio ac diſtributio pro ſtarum actionum
facultate vicium reddant, & vaſa nutrimento impleantur, adhuc multo maiores ac vehementio-
res inflammationes fieri tunc continget. Commodius itaq̃ fuerit cibaria non exhibere, illicoq̃ ve-
næ ſectione vti. Et talis quidem dictio eſt, ſi ille vt in edijſ, ita & venæ ſectione, vti voluſſet: ve-
rum cum id non adſcripſerit, quomodo quis virum crediderit eius remediij vñ laudat? Cum
verò neque in alio quopiam opere medicinali hoc ſeſeſ illum coſiſſet, aliquid etiam multo firmius
de illius ſententia pronuntiare audebit. Quis enim arbitrari poſſet, q̃ Eraſiſtratus, cum aliquo
quacitate quàm prolixiſſima gaudeat, grauat ſuerit vel ſemel ſuis commentarijs quæ coſcripſit,
quatuor aut quinque ſyllabas addere: Ego itaque & ſi nulla Eraſiſtrati monumenta iā ſupereſſent,
omniaq̃ perſiſſent, id quod & Chryſippi libris ſeſeſ imminet, tamen diſcipulis illius ſententia ſui
magiſtri protentibus credere magis adduceret, q̃ his qui Eraſiſtratum neque aliquando viderūt,
neque viſos illius diſcipulos, alios ſe qui ad illos diſcendi grata proficiſcebantur, aut qui iſtius ſum-
miliantem viderunt, conſpicui ſunt: ſed potius ea temere poſt tot annorum ſecula aſſerunt, quæ
neque ipſi cognouerunt, neque ab aliquo qui cognouerit, audiuerūt, neque Eraſiſtratum quatuor
ſyllabam vel quinque ſyllabas de hac ſcripſiſſe animaduertuerunt. Nam *ἐκ τῆς φλέβας*, hoc eſt ve-
næ ſectare, quatuor ſyllabis exprimitur: *ἀποτομή* verò quinque ſyllabas vſurpat: proinde id
quod ſuperius verbis Eraſiſtrati per me adſcriptum eſt, puta, vtendum verò venæ ſectione, nouem
ſyllabis græce elicitur. Quæſcant ergo illi iam, qui tum iuſtuloſis tum ægrotis ipſis artis comoda
obſerua non ſeculæ, quia illa, quàm cataplaſmatum oleum q̃ decoquendi ratio, multo euidentior eſ-
ſet. Si enim artis iuſtuloſi eam ob rem venas ſectare in animum inducent, quia quemadmodum ve-
næ per medias euacuate inflammationes diſcutiunt, ita & venæ ſectio, omnes ſane deinceps illos
quos Eraſiſtratus inedia ſuſtinere iubet, venæ ſectione curabunt. Atqui vel hoc vñ etiamnum,
abiectionis q̃ eſt.

Errare etiam quàm maxime Eraſiſtratum, ac ipſi Eraſiſtrato aduerſari cum
venæ ſectionem incipiunt.

Ceterum ſi adoleſcentes, qui neque de venæ ſectionis menſura, neque de venarum ſecidatrum
ratione, quicquid audiuerint, ad prætidium hoc ſeſeſ accingūt, id iſtam, vt dictum antea eſt, ab-
ipſo quoque initio maximum afferet nocumentum. Præſtitit igitur illos neque penitus venæ
ſectionem aggredi, quàm citra reſpectum diſcretionis, auxilio manus adinuere. Plures enim hæc
ratione penerunt, quàm quibus non fuerat vena ſecta. Nam medici nati grandiores venas tunc
temporis nunquam ſectantes, alijs euacuatorijs auxilijs utebantur, quæ idem, quod & venæ ſectio,
verum longiore tempore efficere poterant: nili ſi ob affectus partis dominium vel plenitudinis
exceſſum, mors ægrotum præoccuparet. Sed qui noſtra tempeſtate febres cunctas in principio
venæ ſectione indigere putant, non mediocri herede noxa ægrotos afficiunt. Sic enim ſibi met de
huiusmodi auxilio perſuaderunt, ita quum ſi ab Eraſiſtrato ita ſcriptum eſſet, vt ego non multo an-
tea ad ſus ipſi orationem nouem ſyllabis ſignificauit: quò ſententia aliſ ſerret, nam eius denot me-
miniſſe conſulius fuerit: Igitur circa ægri tudinum principia & inflammationum generationes
ab omni priuſus forbitio num ciborum q̃ adiectione abſtinendum eſt: vtendum verò venæ ſe-
ctione. Talem enim Eraſiſtrati ſententiam noſtri temporis medici ægrotis minime conſulentes
eiſe volunt, cum alia quidem tempora ſcopi q̃ ipſius inedia, alia item venæ ſectionis habeantur:
quæ ego omnia in præſenti commentario ordine idoneo explicabo. Nunc ſiquidem veluti cum
illa cōmonibus perſuaſi nouum auſpicabantur pallo diem, ſic mihi quoque propoſitum meum
omnino immutandum eſt, ea q̃ ratione inhiibendum cenſeo illis, qui hæcenus venas temere ſe-
curant,

ADVERSVS ERASISTRATAEOS 13

Acarunt ne eas in posterum penitus fecent. Vt enim Plato ait, Minus aberrare eos consentaneum est, qui ea non aggrediuntur quae non norunt, q̃ qui illa tractant quae nunquam didicerunt: nam hoc idem & illi faciunt, sibi ipsi persuadentes, q̃ & quibus venam secare expedit, & cetera id genus quae à me recitata sunt, inueniunt facilia exilant: hincq; adeo in cuiusque morbi initio inedia vna cum venae sectione ex aequo viurpantur: hoc ipso, si vera fieri licet, Erasistrati sententiam modis omnibus inuertunt. Nam & venas fecant, & ex templo à venae sectione nutriunt, cum ille contra venas secare inhibeat, sineq; nutrimento degere studiose consulat. Quia vero istis† veritatem multo magis quàm Erasistratum in honore habent, ostendere eis operae pretium est, q̃ sermo ille quem de sanguinis reiectione conscripsit, non proprie ad illum solum affectum pertinet, vt qui vnicuique phlegmoni sit communis. Verba autem haec habent:† Adhaeret enim ijs tempore reiectionis ex inflammatione periculum, in quo offerre non facile est. A venae vero sectione inedia longo tempore toleranti, ne virtus eius exoluantur, periculum imminet.† Sic ille de ijs, qui sanguinem vomunt, verba facit, & ea de causa eis venam secare prohibet. Ceterum quòd ipse inflammationem subsequi suspicatus sit dum ait: offerre non facile est, hoc est, dare cibaria: & à venae sectione inedia longo tempore toleranti, ne virtus eius exoluantur, periculum imminet/ vnicuique in

B conspicuo est. Neque enim illic ad sanguinis reiectionem quicquam proprie spectat, quo quis à venae sectione absterri possit: verum vnaque haec, hoc est, neque propter inflammationes cibis daretur, neque p̃o res, atque ist† tempore uenae sectionis} faciliatibus periculum de resolutione virtutis imminere, cum febribus quoque communia sunt. Porro si diligenter animus aduerteris, reperies Erasistrati sermonem hunc uenae sectionem in febricitantibus multo magis q̃ sanguinem iuentibus detrectare à principio enim dum sanguis rejicitur haudquaquam vas ruptum inflammatione corripitur at febrim initia vel Erasistrato teste, necessario inflammationis principium habent. Proinde si ad corroborandam verum incertam fidem ijs quae manifeste apparent vitandum est, vidi ego plurima vulnera, quae priusquam aegris vena secaretur, coalescebant. Fieri ergo nihilo secius potest, q̃ vas ruptum nullo pacto inflammetur, dummodo nos cetera rite administruerimus, sanguinisq;† quantum nobis visum fuerit in tempore euacuauerimus. Praeterea si Erasistratus dicit, q̃ necessarium sit tempore quo affectus partes inflammatione corripuntur, inedia sustinere: ideoq; virtutem venae sectione antea dissoluere veretur: multo magis ab ipsa in febricitantibus, quàm in sanguinem rejicientibus, nobis cauendum est. His etenim, venam ruptam priusquam inflammetur coalescere possibile est, & multo magis si euacuat† fuerint: febricitantibus autem partem aliquam iam inflammari necesse est. Ceterum q̃ possibile sit vas sine inflammatione conglutinari, id alicui etiam ex reliquis uulneribus credibile apparebit. Frequenter enim vidimus, cum quibusdam singulari certamine pugnantibus integrum crus brachium uel abscissum esset, coalesse tamen uulnus antequam inflammatio oboriretur: quod quidem multo magis continget, si, vt Hippocrates ait, sanguis copiosus illico fluxerit. Saepius etiam foramen in cauis thoracis partes illarum, in tribus dictis conglutinatam conspeximus. Quin etiam nuper in palatris aliquis insigni plaga accepta, ex templo uehementer tussiendo, duas ferme sanguinis corylas reiecit: sed ille, quia ei statim vena sectione, aliisq; quibus opus habebat, facia fuissent, neque omnino deinceps tussiuisset, & tunc quoque sanus incolemisq; degit. Ex his itaque dispicere licet, q̃ si quis vel adhuc Erasistrato obtemperare velit, abstinere magis à venae sectione in ijs debeat quae iam inflammari inceperint, quàm quae non cum inflammatione sunt correpta.

Ex eisdem Erasistrati verbis, quae ab eius Sectatoribus adducuntur, Conuincitur quòd ipse Venae sectione non sit usus. C. A. P. 7.

Praeterea ne illud quidem minus clarum est, q̃ Erasistratus venae sectionem neq; cum inedia, neq; ante ipsas inedia, vnq; viurpauit. Veruntamen non nulli eò contentiōnis dementitq; perueniunt, vt cum sermones hos audierint, dicunt eundem eorum nullam sanæ rationem innuunt: tanquam verò nihil illis obiectum esset, propriam sermonum variegationem aufpicantur, vnam illam sententiam in ore habentes, quam Erasistratus his uerbis asserit. Consequens etiam est q̃ circa inflammationis tempora vulneratis nihil sit offerendum: venae enim euacuae, sanguinem qui in arterias insilient, facilius suscipient: quod ubi contigerit, inflammationes minus euenient. Et licet illi persuasi q̃ ipse venae sectione vti sit, hinc aperte colligi posse aiunt. Quo. n. loco ipsam inedia vti sit euacuatis praefidum ille acceperit, multo sanè magis inquirunt, ad venae sectionem se accingere. Aduersus quos si quis dicat, quòd per ea quae allegant, Erasistratum quidem venae sectione ante inedia vsum esse non demonstrent: sed potius consequens esse ostendant, quòd ipse posita illam viurpauerit: illi hunc ridentes, Turbande. n. aiunt, quid consequens sit cognoscis, Erasistratus autem non cognouit: quali verò ille ingenio exercitatio non fuerit praeditus, tuq; illo multis promptior, ac rationibus magis polleas. Si itaque uolueris, illi ut te discendi causa frequenter, consulemus, quo scilicet quis at quaque rem vel consequens, vel pugnans sit, cognoscere attulerat. Atque his verbis habito illic discedunt in posterum verò, vt collocutibus aliquam contumeliam iniurant, adiungunt sibi hominum perficere frontis ceterum adeo copiosam, vt praeter illos, Sexta Classis, ccccc rum

DE VENAE SECTIONE

rum clamoribus nemo loqui quicquam possit, eiusmodiq; finem congressuum statuunt. Sed nos E
impresens enim cum non querimus qui conuicia spargenti vices referat, verum in primis quid
num Erasistratus venae sectione aliquando sit usus. Secundo autem, quas nam hoc auxilium vires
habeat, indagamus. At qui horum utriusque proprie habentur demonstrationes. Quod enim Era
sistratus venae sectione non sit usus, testantur & monimenta illius, & discipuli fide dignissimi, Chry
sippusq; vniuersum auditorium. Ceterum de auxilij huius facultatibus non eadem est ratio nam
de his enunciat quaedam quam verissima, nec non & conclusiones selectae afferuntur. Praeterea si
quis istis quoque positis, solum rerum ordinem sequi voluerit, vel sic scripta Erasistrati, quia
nihil tale in his proditum sit, modis omnibus periclitabuntur. Reputa igitur haec in animo, praefer
tim exordio illius sumpto, vbi ille in de reiectione sanguinis Chrylippum laudibus extollens, q; lo
co venae sectionis membra vinculis excipere conluculset, haec ad uerbum scripsit: Hoc ipsum au
tem facere uolunt si, qui sanguinem reiectionibus uenam fecerit. At Chrylippus multo confutius
agit, ut qui non solum id quod infat prae oculis habeat, verum & impendentis periculi curam ge
rat. Adharet enim his tempore reiectionis ex inflammatione periculum, in quo offerre non facile
est, à uenae autem sectione inedia longo tempore toleranti, ne uirtus illius exolatur, periculum
imminet. At qui hic causam non adiecit, ob quam tempore inflammationis inedia inuingat, vtpo
re quae ab illo declarata est, cum in hanc sententiam scriberet: Consequens est q; uulneris circa in
flammationis tempora nihil sit offerendum: uenae enim euacuatae sanguinem qui in arterias infil
rit, facilius suscipiunt quod ubi conigerit, inflammationes minus contingent. Quapropter ille in
edia tempore inflammationis ea causa laudat, quia illae uenas euacuat: verum si ambas has sen
tias in unum redegeris, sermo integer talis erit: Chrylippus sane recte fecit, qui non secuerit uenam
si quis qui sanguinem reieciabant, eo quod illi paulo post euacuatorio auxilio, puta inedia, indigebant.
Praeterea idem iste sermo si compendiosius quoque dicatur, eiusmodi erit: Sanguinem reiecientem
nequaquam sunt euacuandi, quia paulo post inflammatione ingruente euacuatione opus habebit.
Etiam uero clarius si hoc pacto explicaretur: Ante inflammationis tempus uenas euacuare non li
cet, ipsis quippe euacuatis inflammationes cessant. At sermo iste euidenter sibi ipsi repugnat, nisi
si quis suppetias illi laturus, duo haec temere adiciat, quod uidelicet satis sit ut corpus per inflam
mationis tempus euacuetur, non ante quodq; inedia sit magis quam ipsa uenae sectio uiuipanda.
Sed si haec dicat, nos hunc neque quod propoluitum fuerat demonstrare, neque libimet consentia
nea dixisse, respondebimus in hocq; has partes discrepare dicemus, quod ordinem sermonum no
obseruent. Omnibus enim hominibus qui praesertim tantum mentis possident, ut consideratio. G
ne etiam paucillum quid conieci possint, perspicuum est, quod huic qui sanguinem in arterias
transluentem per euacuationem uenarum ad proprium locum reducere uelit, id primo quoque
tempore sit faciendum. Manifestum etiam est, quod euacuatorio auxilio quam celerrime utendū
sit, ut quo & breuissimo temporis spatio, & sine uia corporis perturbatione, euacuationem quam
uis perficere possimus. Quantum, n. in edie per sepe laedit, superius demonstratum est. Proinde
in hunc modum alicui dicere integrum erit: Arbitror equidem ridendos esse eos qui Erasistra
tum quandoque sanguinem reiectionibus uenam secuisse putant, quandoquidem ubi inedia tan
quam euacuatorium praedictum laudat, multo hercle magis ipsam uenae sectionem laudaturus
fuerit: ubi quoque inflammationis tempore euacuatione opus esse arbitrat, sub illius iniunctum
magis quam cum futura est, ipsam laudaturum fuisse in consilio est. Neque etenim Erasistratus
rerum adeo imperitus erat, ut non multo citius sanguinem ex arterijs in uenas reduci putaret, cum
neque circa infusus initium ille uehementer esset densatus, neque è calore febrili tanopere eliqua
tus, ut ob id crassifuscus efficeretur. Nam qui hoc ipsum alliceret, semet potius deridendum
quam illos quos accusat exhiberet: quandoquidem cum Erasistratus ipse scribat uenae sectionis
usum ea causa non esse viurpandum, quia inflammationis tempore longe melius sit ut infusio. H
nem euitemus.

Desiderantur hoc loco non pauca.

Aduersus quemdam Erasistratum, quod cum Erasistratus multis locis Repletionem cura
ris, de Venarum sectione non fecerit mentionem. C. A. P. I.

Continere immedicabile, aut profectò non facile sanabile, qualia ipsis quoque haemorrhoidibus
accidunt. Porro cum nos membrorum deligaturas diceremus multitudinē abiq; uenae sectio
ne utraheret ad se posse, ille hoc ait impossibile in plethoris esse, ob quas Erasistratus brachia ma
nusq; ac ubi as aduſi dixit, fieriq; id, quia uasa propter sanguinis multitudinem intenderent. Qua
rōne ergo in illa id quod in profundo est delabi amplius poterit, cum & sine illo ne ipsa rumpatur
periclitariam videntur: At qui iam declarauimus q Erasistratus Chrylippi laudauerit nō appoli
ta, ut ego nunc scribēdo faciā, aliqua sermonis diffinitione, uerū absolute iniam sua prosēs. Oratio
nāq; sic habet. Deligationes uerò laneis uinculis circa alas ipsas ac inguina faciēdq. Deligationes n.
inquit,

¶ inquit, facienda, neque interim vtrum hoc auxilium plethoricis felis nihil commodi afferat, alijsq;
ē diuerso emolumento sit futurum, sermoni addidit, sed simpliciter pronunciauit, quò de omnibus
dictum istud intelligamus. Atqui, aiebat ille, si de omnibus id intelligendum esset, ipsemet istud
declarasset in hunc modum scribens: Deligationes in omnibus facienda, verum simpliciter protu-
lit. Deligationes lanes vinculis circa alas inguinatq; facienda, eò quòd nos ipsi suspicari possemus
orationem hanc de illis tantum habuim esse, in quibus ad membra sanguinem transferri possibis.
le est: nam in quibus id fieri nequit, ne vincula quidem eorum membris sunt addicienda. Cur er-
go, aiebat nos, hoc quod nunc dicis, Erasistratus non scripsit, quia is qui adeo repleti sunt, ut
eis brachia, tibie, que, ac cubiti adurantur, sanguinem subtrahere necessarium sit, ceteris verò sola
membrorum deligatio sufficiat? Quoniam, inquit, non hominibus vulgaribus scripsit, verum ijs
qui ea quæ res ipsas necessario consequuntur, cognoscere atque operari possint, impossibiliaq; ne
quaquam aggressi in animum indicant. Non ne ergo, inqueiebamus, si aliquando plethorice dispo-
sitis corpus occupauerit, etiam si Erasistratus istud non scripserit, venæ sectione opus esse dicet.
In confesso enim est, quod hoc omnibus cognitum sit, ideoq; ab Erasistrato non est descriptum: cæ-
teros namque affectus quicumque sine repletione fiunt, Erasistratus eos sim mederi iussit. Verum
cum ille ad hæc obstreperet, primum quidem hortatus eum sum, vt tententiam ex tercio de febris
descripam audire: deinde verò & eam quæ in priore de salutaribus commentario habetur.
¶ Nam quæ in tercio de febris reperitur, hæc est: Igitur circa agnoscendum principia, ac inflam-
mationum generationes, omnis ciborum forbitio, omniq; oblatio subtrahenda est, plerumque enim
inflammationes, quæ febres suscitant, ex repletione fiunt. Si ergo in huiusmodi temporibus obla-
tiones dentur, & eas concoctio distributioq; pro suarum actionum facultate vicissim distribuant,
venæq; alimento impleantur, adhuc longe maiores ac vehemeniores inflammationes sepe nume-
ro fieri accidunt. His verbis Erasistratus nomen plethoræ, i. repletionis aperte descripsit, modumq;
illius curandi tradens in edie commemorat, venæ verò sectionem silentio plant præterij. Quapro-
pter ad Erasistratæ om illum me conuertens, quæ, inquam, & amicissime mentitus es, quando-
quidem Erasistratum repletionis medicandæ rationem separatim scripsisse patet. Idem namque
vel in priore salutarium libro, ipsaq; illius præfatione recitat, quò cuique cognitum esse possit, illi
eum repletionis remedia ordine scriberet, quidvis potius quàm venæ sectionis meminisse. Dictio
autem sic habet: Summam in quibusdam sanitatis curam rationemq; habere oportet, ideoq; quæ
via quis eum qui in repletionem ferti consuevit affectum cognoscere atque obstruere possit, in pri-
mis colligendum est. Incipiente enim ea, à dissolutis abstinendum quàm maxime est: si au-
tem illa non dum adfit, antequam agnitudinis initium fiat, illis vitior. Atqui plures modi extant,
quibus huiusmodi affectus dissolui potest, neque ijdem cunctis quadrant. Sed de his iam ordine
dicere constituimus. Qui ergo corpus laboribus exercere consueuerunt, his multo præstantissi-
mum fuerit, vt illos paulo plures quàm pro consuetudine ineant, ipsiq; affectum hunc dissoluere
tentent: ab exercitijs verò sudores in balneo proutent. Porro si quid supercalfactione exaccatum
est, non pluribus laueris uti, his que omnibus peractis in multa quiete longo tempore nullas obla-
tiones alimementum degere, consueum est. Illo enim tempore repleto summo opere susfolliat, præ-
sertimq; si post exercitia & lauacra quis longo temporis spatio nulla oblatione utatur, quiescatq;
postea aliq; andiu. Prandium uerò subtrahendum est, sed & cena minor solito assumenda. Tum
qui offeruntur cibi nutrimento ferè careant, veluti sunt olera pleraque, tam cruda, quàm cocta, cu-
cumbitaq; ac cucumeres, peponesq; teneri, & ficus recentes, legumina item cum oleribus cocta.
¶ Panis quoque omni usus creari. Nam sic vituerit alia parum alutum lubricam reddent, partim
nutrimenta quæ ex illis fiunt, neque copiosa neque fortia efficiunt. Verum à carnibus piscibusq;
ac omnibus rebus cum lacte chondroq; & amylo elixatis, & ceteris id genus alimentis dicto tem-
pore abstinendum, vel prorsus paucis utendum. Huic autem victus rationi diligenter ob id inli-
scendum, quò repleto iam consistens, secure susfolliat. Cæterum qui corpus laboribus exercere
non sunt afflicti, his plura exercitia commodum non est iniungere: quàmquam hæc aliqui,
provt plurima alia, euacuationes tutas faciunt. Prætera verò quicumque ad vomendum propensi
sunt, vt à cœna vomitiones instituant, omnibus communiter utile est. Ne autem ad aliquid aliud
minus idonei fiant, vomitus ab oblatione non multum temporis intercedat, sic enim cibi adhuc in
superioribus partibus exsistentes facilius euomentur: proindeq; alimenta quæ ex ipsis cibis gene-
rantur, non multo ante vomitionem distributa sunt. Ad hæc postero die lauacra, sudoresq; pro-
uocare oportet. Quin etiam euacuatō iam corpore, atque repletionem restituta rationem nata, paulo
post ad consueta redeundum. His ergo verbis Erasistratus clare per omnia indicauit, quòd ad re-
pletionis affectum medicandum alijs omnibus auxilijs usus sit, venæ autem sectionem nunquam
adhiberit: istudq; & in sequente operis parte innuit, dum in hunc modum loquitur: Hæc verò
animo reuoluenda sunt, q non omnes homines ad quosvis affectus æqualiter propensi sunt, sed
vbi aliquando idem symptoma, veluti repletio est, intra plurimos contingat, in omnibus ad quæ
consuevit loca, impetu fertur, & in alijs quidem ad hepar, alijs rursus ad aluum: nec desunt quæ
Sexta Classis. ccccc ij bus

¶ hæc ad-
denda ex om-
ni ex pluri-
bus gratia, ne
si quandoq; sus-
fido præter-
itis affectu
ni superuenie-
rit, agnitudi-
ni principum
fuit: sed aqua
posuisti, et lau-
acra & ine-
dula portet in
iungere.
¶ hæc enim,
provt plurima
alia, euacua-
tiones tutas fa-
ciunt.
¶ Cum pran-
dium iudo-
res et lauacra
facere oportet.
¶ de reuacua-
tione.
¶ Ad, ex an-
tiquo clarum,
no omnibus ad
eandem loca pe-
tu fertur: cetero-
que, sed alijs
quidem &c.

DE VENÆ SECTIONE

[illegible]

*Erasistratum Perperam docuisse Repletionis Curationem phlebotomiam omittendo: ac de Noxia
quæ ex Inedia evenire solet: Argumentum præterea Libri de Curandi
ratione per Phlebotomiam.* C. A. P.

CAP. 9. F

[illegible]

A auxilium hoc quā molestissimum ac nullius momenti esse antea dictum est. Neq; etiam credibi-
le illud est, ab Erasistrato in libro de sanguinis reiectione recitatum, quod scilicet reiectionis tem-
pore ex inflammatione periculum immincat: in quo ille expropter agros sine cibis degere iubet,
quoniam eorum quos curandos suscepimus, virtutem venæ sectione prius dissolvere non liceat.
Haudquaquam enim necesse est, ut inflammatio repletionem insequatur, dum illam euacuare præ-
occuperimus. Et quanquam id quoque, si quis eminus consideret, in rebus salubribus persuasi-
bile magis quā verum videatur, Erasistratus tamen plenitudinem, quæ aut epilepsiam aut reie-
ctionem sanguinis effectura est, euacuare per venæ sectionem nunquam est ausus. Sic etenim in
obseruandis Chrylippi placitis peritax est, euacuare per venæ sectionem neq; fortiter purgantibus
medicamentis vniquam vti in animum induxerit. At qui tum venæ sectione, tum purgatione ali-
qua plenitudinem commodissime euacuare poterat. Tamen ille de his nihil scripsit, ibidem, quem-
admodum neque cum de paralyfi vel de podagra ageret: illic enim etiam in repletionem causam
reijcit, ac deinceps neque venæ sectione, neque aliquo efficacium illorum & purgantium medica-
mentorū vtitur. Præterea opinionem suam in libro de sanguinis reiectione longe clarius pro-
didit, idq; in illa operis parte, ubi homines quosdam ex consuetæ excretionis retentione, sanguinis
reiectionis periculo subesse aſſerit. Cum nanque inter alia retentionum genera, hæmorrhoidium
quoque contributionem annumeraret, non simpliciter has euacuatione indigere ait: verum prout in
cæteris operibus consuevit, sic & ibi omnes quas ipse compertas habuerat, medelarum species, fo-
la venæ sectione excepta recensuit. Dictio autem sic habet: Præsentibus igitur ijs, quibus sangui-
nis exuperantia frequenter fieri consuevit, sudorum & lotij excretiones quadrarent. Conueniret
etiam subtrahio eorum quæ offeruntur, ac deambulationes in locis planis, non celeriter peractæ.
Verum in his rursum plenitudinem, & sudoribus, & lotio, & inedijs, inambulationibusq; euacua-
dam ceniens, vsum venæ sectionis non adhibuit. Præterea si neque prius quā inflammatio fe-
ret, neque cum facta iam esset, neque cum futuram suspicaremur, venæ sectionem vsurpandam in
hoc libro indicauit, superuacaneum sanè fuerat illum in alijs operibus de eadem mentionem face-
re, præcipueq; postquam curationem inflammationis aut iam factæ, veluti primo de febribus: aut
futuræ, aut de qua suspicio esset, aut incipientis, ut ex alijs patet, longe antea descripsisset. Verum ta-
men hoc quidam ex Erasistratais non animaduertentes, dicere contendunt illum euacuationis au-
xilio, puta venæ sectione, vsum fuisse, cum tamen ipsemet Erasistratus manifeste contrarium asse-
rat. Nam simulatque circa inflammationis tempus offerre cibos perdifficile esse dixisset, ea de cau-
sa futura iam inflammatione venæ sectionis vsum explosisse se indicauit. Ista ergo oratione palam
declatur, qd quibus in ediam consilium fumus, eisdem à venæ sectione modis omnibus interdici-
re debeamus. Non ergo consentaneum est, vt quis circa unum eundemq; agrotum, vtraque auxi-
lia, nempe in ediam & venæ sectionem vsurpet. Hinc quoque perspicue patet Erasistratum, liqui-
is in ediam agrotis inuincit, eo tempore venæ sectione nō esse vsurpandam, ac propterea illius in alijs ope-
ribus, ut & superius significatum est, nullam mentionem fecisse. In omnibus enim illis, veluti de da-
rautimus, in ediam suadens, venæ sectionem (perperam quidem istud ille faciens) è medio sanè tol-
lit, vt à nobis alio quoque prius in opere de non itratum est: iminus tamen peccat quā illi, qui oēs
illos qui in ediam vniuntur, statim & venæ sectione opus habere exiliant. Ego enim sequenti com-
mentario ostendere aperte conabor, qd non solum omnes illi venæ sectione non indigeant, verum
ne plethorici quidem ipsi, nisi prius qualem illa plenitudo naturam obtineat, discernatur: hinc quæ
accesserint de habitudine ætate quæ agrotantis, ac de tempore, & regione, arque constitutione confi-
deratio: tum quæcumque antecesserunt, quæ ue ipsum agrotum etiamnum molestant sym-
ptomata. Ob singula enim hæc permultos venæ sectionem non nunquam citra noxam
experiri non posse offendam. Præterea & alios plerofq; tibi ob oculos ponam, qui
absque repletionem cum sint, venæ sectione nihilo minus opus habent. Po-
stequam autem de his singillatim differuero, tum & occasionem &
mensuram venæ sectionis ordine explicabo. Addam etiam
istis eam quæ in secandis venis differentia est. Decla-
rabitur quoque, semel ne an pluries sit subtrahen-
dum. Ad hæc verò non minore opera dis-
quiretur, quibus nam, et adhuc com-
moda valitudine fruantur, veris
tempore, vel purgatio-
nem, vel venæ sectio-
nem, vsurpare
conferat.

GALENI DE CVRANDI RATIONE
PER SANGVINIS MISSIONEM
LIBER

Theodorico Gaudano interprete

*Denuo ad Græcorum exemplarium fidem ab Augustino Gadaldino
diligentius recognitus.*

ARGVMENTVM LIBRI

Explicatur vniuersi Methodus Secundarum Venarum, Affectus scilicet, Scopi, Men-
sura, Locus, Tempus, & Reliqua quæ ad venas & arterias cum ra-
tione secandas intelligere necesse est.

De Quaestionibus, quibus omne Venarum probe Secundarum Negocium continetur. C. A. P. 1.

Vi de sanguinis emissionē speculant, vnū sibi primūq; proponunt,
nēpe, vt q̃ corporis affectiones euacuatione indigeant, considerent: Ac
deinde alterū, quæ nū ea q̃ sanguinis sit detractione: nā multi sunt affe-
ctus, qui alia quāpiā euacuatione quidē indigēt, sed nō sanguinis mis-
sione. Tertio post hæc vt dīscerent qui innoxie hanc ferre euacuatio-
nem possint: quippe cū saepe fiat vt affectio venæ sectionem delideret,
ceterū laborans eā ferre nequeat, siue p̃p̃ artem, siue p̃p̃ anni t̃ps, siue
p̃p̃ regionis naturam, siue ob os ventriculi vitiatum, quod per saepe per
abulum stomachum appellant: ac nos sanē ēt, compēdij nimirum cā,
hac appellatione toto hoc utemur libro. Sed & sunt qui tameti vel ma-
xime, quod ad morbum pertinēt, sectione venæ indigeant, ob tonus tū corporis habitum ferre ne-
queant. Quæ si quis ēt definire aggredietur, p̃dicularis excipiet cōtemplatio, sicuti in alio quouis
auxilio: Mox autē de venis quæ veniunt secandæ, nam de istis quædā eī multum, nihil ne referat
quam quis secare venam volet, oēs n. omibus æque affectibus prodesse, sicuti Hippocrati, ac
prop̃ medicorum clarissimo cuiq; visum est, multum interit, hancan illam incideris. Porq̃ hac
quoq; speculatione absoluta, succedit de scopis siue intentionibus oratio, quibus videlicet quis ani-
mum attendens, vacationis mensuram coniectura queat assequi. Ad hæc omnia, in quibus semel
auserit præfata, in quibus verō repentiā facere celsationem, quā *tractatio* nominant, expe-
diat. Tum in quibus inanire ad animum conueniat deliquium, in quibus autem id tanquam sumum
malum vitandum. Hæc igitur prospiciat necesse est, qui probe hoc vti remedio volet.
Quibus libri Chryippo Erasistratoq; ac horum Sectariis occurratur, qui Venæ secandæ sum,
vel sustulerunt prorsus, vel perperam intellexerunt. C. A. P. 2.

Sanē de oibus istis in mediō methodo tractauimus, sicut & fecimus aduersus Erasistratum q̃
perperam ab hoc abstulit remediū. Deinde alium eūdem librum conferimus ad eos Era-
strateos quis vium esse hoc auxilio virum asserit. Itaq; ob id sanē dignissima est, selectiorū sophista-
rum tum versutia, qui cū meniri se sciant, astu tū contraria præ nouarum rerū studio adituant: tū
sapientiæ vanæ aucupium, qui rerū vtilissimarum ignari, contraria tū verbis allueant. Horū alte-
rum Chryippo Cnidio accidit, qui venæ incisionem ex omni medicinalium prædiorū numero
rolendam censuit. Sicuti hunc sunt sui discipuli, & ipsi apud Græcos clari, Medius, & Antio-
genes. His ēt magis Erasistratus, ad summos euctus honores, Chryippi seruuit fontem. Post
quem ipsius discipuli, principio quidem præceptoris decreto insitabant, sed ipsi successu eorū ex
numero quidam ab ip̃s degegerunt, pudre affectū impudentissimo. Nam quid aliud in illos dicam,
qui

[illegible]

Affectionis vocabulum, vcl ubi illis dicitur affectio dicitur, quæqueque illi præ-
cedit, affectus dicitur. Sed nunc recedens in statum præteritum, quælescuntque fuerit, affectio-
nis iussu affectus toto hoc libro nominabimus. Queremus autem omnium primum quatuor, quæ
quæque ex sint vacationum pfectiores, deinde quæ nam ex eis veniam inde possunt. Quoniam autem
omnes qui in quæstionem veniunt, duo inventionis organa obinent, nempe rationem & experientiam.
Cuiusmodi autem rationis affectus, non sunt rationis, sed sunt rationis, quæque meatur rationis, folia
Porto quoniam ratio prælim parit ex communibus tantum notitiis progrediens invenit & demōstrat
parit: parit vero etiam quæ ex illius inventionis sunt, ad demōstrationem adducit, utque ratione com-
nes vias demōstrat invenit, nos quoque in præsentia, tria carum viliis adhibet, cum rebus
omnibus, quæ sunt, rationis. Sant prior rationis comes per totam vitam homines vii affectus alle-
Cuiusmodi autem rationis affectus, non sunt rationis, sed sunt rationis, quæque meatur rationis, folia
Porto quoniam ratio prælim parit ex communibus tantum notitiis progrediens invenit & demōstrat
parit: parit vero etiam quæ ex illius inventionis sunt, ad demōstrationem adducit, utque ratione com-
nes vias demōstrat invenit, nos quoque in præsentia, tria carum viliis adhibet, cum rebus
omnibus, quæ sunt, rationis. Sant prior rationis comes per totam vitam homines vii affectus alle-

A * In aliquis
 αὐτῶν. i. ipſius
 ſ. ſecundū theō-
 rematis.
 B * διὰ τοῦ
 πρώτου. ſ. per
 primū. ſ. theō-
 rema.

Α† οὐκ ἀνα-
σπου δ' ἄσα-
μεν αὐτὰ, id
est haud vix
claboravisse-
mus, seu cōp-
suissem* ipsa.
Β† Additur
ἰστικός πρῶ-
τον. i. primo.

DE CVRANDI RATIONE

Quæ Corporum Affectiones Vacuatione indignant.

C. A. P. 4. E

Igitur cum artis medicæ officium sit omnes partium corporis functiones, vbi corrumpuntur quidem, recuperare: tueri aut, vbi saluæ fuerint: hæc quæ ad constitutionem sequantur naturalē: necesse est hanc, dum præsens est, seruare, interuentem verò recuperare. Cum ergo primarias actiones à similibus corporibus perfecti ostentum sit, ab instrumentarijs verò secundarias, vitendum est ubi, qui in corpore continentur humores, quam aut utilitatem aut noxam paribus eius afferant. Posteaquam igitur in libro de plenitudine demonstratum est bifariam & fieri & dici plenitudinem, nempe vno significatio vt ad vires altero vt ad continentium humores vaforum laxitatem, quod quidam vocant *κατὰ τὸ ὑγρῶμα*, vtrique vacuatione est opus: siue in homine valetudinario, siue valente euenerit. Sanè quemadmodum qui onus gestat, non protinus vbi grauiatur ac languetur, iam cecidit & victus ab eo est ad eundem modum vbi vires à plenitudine grauiatur, fieri potest vt non dum homo ægroter: si quidem non nulli qui cuncta ex æstuum munia obeunt, sentire se se graues, pigros, segnes, atque negre mobiles referunt, atq; ea est vt ad virtutem plenitudo. Velut vbi post exercitia tendi videntur (quemadmodum Erasistratus dixit, Impletur brachia & cubitus) non exigua est ea alterius plenitudinis nota, quam *κατὰ τὸ ὑγρῶμα* vocari à quibusdam propoluit, quando quidem *κατὰ τὸς ὑπερβολῶν*, id est in infusus per vasa humoribus, confluit & intelligit. F

Dicitum autem et in libris de sanitate tuenda, vbi in toto corpore sensus proeunt vicerotus, ac potissimum dum inueniunt ealem affectionem mali facci esse sobolem. Atamen id non paucis consuetas euasandum res genibus vsu venire conspiciunt. Quandoq; autem & in partibus quibusdam corporis, non in tota mole, indicia existunt affectionum illis in partibus consistentium similitum, quas in toto corpore consilire dicunt nunc est. Nam caput aliquando solum grauari sentimus, aut vicerotam quandam affectionem habere, aut musculos temporis quos *κοραστῖας* nuncupant, intendi, id quæ aut simpliciter, aut cum maiore quadam caliditate. Sic & in iecino, liene, ventre, coxis, septo transuerso, grauitatem sæpenumero percipimus. Similiter in ore ventriculi aut grauitatem, aut morbum, aut nauisam, aut ciborum salidum, aut absurdum appetitum, quadoque sentiscimus. Ad hæc autem fixi in parte quapiam dolores, id quæ aut ob humorum copiam cõferunt ingruentium, aut propter spirituum flatulorum, vacuationem indicent, sicut qui ab acri humore partem excedente rodentem; proueniunt. Sunt autem qui ab intemperie nascuntur, atq; inter eos ipsos quidam ab ea sola citra humores, alij verò cū humoribus. In omnibus itaq; istis modo propolitis, instantium tum humorum tum vaporum euasationes a pathematibus, id est passionibus, hominē liberant. Non tamen vena secta prorsum est opus, sed sufficit purgatio, frictio, balneum, & inuulgatio cum digerente medicamine. Ergo qui vena incisa iuuentur affectus, demceps dicamus.

Quæ passu Cor & Reliqua corporis Partes ab Humoribus alterentur.

C. A. P. 5.

Non solum nutrimentum animantis paribus ex sanguine est, sed calor quoque naturalis peruerantia ex sanguine obtinet: quemadmodum ex lignis cõburi idoneis qui in foco est ignis, à quo ades totus calefcere conspiciunt. Itaq; quemadmodum ignis hic ostenditur, interim quidem congeliss in eum cõferunt lignis, interim verò tameti non multis tamen admodum madentibus, non nunquam autem omnino non impolitis, aut valde exiguis. Sic qui in corde est calor, interdum se ipso minor efficitur aut propter sanguinis copiam, aut propter ingentem inopiam, aut propter qualitatem frigidam: interim verò maior aut propter calidam sanguinis qualitatem, aut propter pauculam inopiam. Quicquid autem cor in caliditate frigiditateq; percutitur, eius protinus & alię corporis partes participes fiunt. Euenit autem & vna in parte per se, præter naturam tum caliditas, tum frigiditas, licuti sæpenumero in alijs cõmentarijs demonstrauimus. Idq; duplici ratione prouenit, interitum ob humores calidos aut frigidus, interim verò ob solam intemperiem. Cæterum quæ membratum accidunt caliditates aut frigiditates, eas quæ parti quidem affecte vicinæ sunt, vnā alterant, at in totum extendi corpus priusquam cur mutent, nequeunt. Eundem in modum & cordis corpus duplici modo alterati ostentum est, aut per intemperiem, aut propter humores calidos vel frigidus, aut ob aliquid horum inopiam. Porro humores calidos frigidos quæ fieri demonstrauimus pro cibi potusq; modo, & ob pleniorē corporis animi q; tum motum tum quietem. Cæterum quemadmodum in ventre frequenter prauæ sunt coctiones, itq; quæ assumpta sunt, in pituitam aut bilem conuertis, aliam ue præter naturam corruptionem perpessus, aut crudis & alterationis expertibus plurimo tempore manentibus, & in flatum verlis: ita vbi sanguinis fraudamur generatione, humorum in arterijs venis quæ affectu bone proportionē respondent, itq; quæ à frustrata in ventre concoctione proueniunt. Quoniam autem clauda simul humiditasq; omnia celerit me putrefcere apparent, & præcipue li in locis calidis sunt, consequitur necessario, quod ex vtre distribuitur nutrimentum, quando à natura non superatur, in quæ sanguinis boni generationem non conueritur, aliis aliam perpeti putredinem. Atqui cum quæ ex materia calida putrefcunt calidiora & euadant, calidior quoq; erit proinde sanguis putrefcens. Hic autem vbi calidior fuerit, calidior quoq; sensibilibus pars in qua putrefcit, euadet. Porro autem, quoniam à nobilibus calidis vnā quæ vicina tunc, incalciscunt, vnā quoq; cum sic affectu paribus, quæ ceteris quique vicius sunt, incalciscunt, idq; calore acri ac mordacitatem modi enim est qui à putredine proficiscitur. Ergo si pars quæ

[illegible]

B † οὐδὲν
ἐπιδοροῖζόμε
νος, est in ipso
fio. Toribasio at
ἐδὲν ἐπιδορο
ζόμενος, i. nul
la ampli⁹ ad
hibita distin
ctiōe.

C* Al. hume-
ris ipsius sit ge-
nitum.

DE CVRANDI RATIONE

fed fritionibus, mediocriter' que ex calfacientibus vnctionibus, tum potionibus humorum crassi- E rudinem incidentibus, ac modice calfacientibus: Nam quæ valenter calfaciunt, nimis subito vires deiciunt, vt in reliquam curationem non sufficiant: sæpe etiam febrem auxere: itaque & inde viri- bus noxa obuenit. Quapropter humorum incidētes crassitudinem tum cibi tum potus mediocris sunt in ex calfaciendo faciliatis.

Quibus Morbis Praeueniendus Veris tempore vel Vena. scilicet vel Purgatio

conueniat.

C A P. 7.

Porro qui sanguine ex pectore reiecto in præfens quidem curati: cæterum eam fortis sunt cor- poris structuram in thoracis pulmonisq; partibus, vt vel pauculo plus collectio sanguine pro- tinus aut valis alicuius oculum referetur, aut ipsū rumpatur: is etiam si nullum in corpore etiam dum symptoma exiterit, ineunte tamen vere sanguinem mittere oportet. Similiter qui prom- pre morbum comitalem, aut apoplexiam incurrit. Ad eundem modum, si aliorum morborum cuiuspiam obnoxiū esse hominem cognovimus, puta peripneumoniz, pleuritidi, angina, comit- tendum non est, vt expectemus dum aliquid euidens plenitudinis symptoma appareat, sed ante- uertere sanguinis detractiōne præstari. Eodem modo quibus hamorrhoides retentæ sunt, poussi- mum si natura sint atrabilia. Qui que quotannis aestate plethoricis morbis corripiaffolēt, & hos quoque veris initio vacuare expedit. Eadem ratione & qui ipso etiam vere illiusmodi malis ve- xantur. Sunt autem quidam oculis imbecillioribus, aut scotomaticis quas vocant hoc est veritigino- sis obnoxij passioibus, qui & ipsi principio veris inaniri possunt. Sed illud prius vidēdum, quid sit quod in illis acceruetur. Si quidem non nullis amaræ bilis succus plus cæteris colligitur: quibus- dam bilis atræ, aut pituitæ: alijs ex æquo omnes, in quibus sanguis abundare dicitur. Hos ergo om- nes vacuabis, Sicuti enim podagricos & arthriticos veris principio, exhibito videlicet aut medica- mento purgante, aut sanguinis diminutione. Equidem complures ipse sanauit, qui tribus qua- tuor ue annis per interualla pedum laborassent doloribus, exsurgente humore veris initio expur- gato, aut sanguine diminuto. Cæterum id neminem latere puto, illos in omni deinceps vicus vi- tæq; ratione agere moderatos. Nam intemperantes, vino foscq; ac ventri gulaeq; deditos, neque pur- gatione, neque sanguinis missione magnopere adiuueris, nam per vitæ intemperantiā, crudo- rum humorum copiam ocysime colligunt: verum his ne manum quidem ad mouere tentandum est. Eis verò qui præceptis salutariibus obsequuntur, summo opere profueris, si principio veris pri- mum quidem euacuaris: deinde autem ad exercitiū, vicus que rationem salubrem deinceps per- duxeris. Quæ de istis dixi, hæc tibi dicta puto: & de omnibus, qui morbis is quos modo dicebam G capi sunt apti, nempe aut comitali, aut apoplexia, aut verugine, aut sanguinis reiectione, aut me- lancholicis.

Non nunquam Absque Plenitudinis indicij Sanguinem mitti oportere: ac de Ortum

Affectuum qui Rheumatici vocantur.

C A P. 8.

Porro non solum vbi adeit plenitudo, siue ex vrad vires sit, siue vt xarò οὐ γγῶνα, mirifice prodelt vena scitio, verum etiam citra plenitudinem initio phlegmones, quæ aut propter scum, aut propter dolorem, aut partium debilitatem prouenit: quippe cum dolor sanguinem ad se trahat, & sæpe partium debilitas phlegmonem, absq; ut in corpore plenitudo sit, procreet. Oten sum cit enim in virtutum naturalium commentarijs, infirmam naturā partem prompte grauari, si vel paulo plus accretur aliquando in ea excrementi: quietiam q; pars quælibet vim possideat sicut familiarium asseritricem, ita quosque alienorum excrementum: tum quod duplex sit alienum, alterum quantitate, alterum qualitate: itaq; partem quamuis, quæ licet ab humoribus in se cōtēnis non grauetur, tamen excrementa quædam habeat in qualitate præter naturam, ad eorum excretio- nem per venas inibi litas tanquam per canales insurgere. Porro si quod propellitur, prauus sit san- guis, siue alius quiuis succus, ad propinquam primum veniat partem necesse est: Vbi rursum duo- f- rum alterum eueniet, aut enim concocius aut corruptus in aliam tertiam haud transfluatur, si neu- trum affequatur, denuo ex parte secunda in aliam labetur, atque iterum ex illa in aliam neque cessā hui quoad in talem quampiam illatur, quæ amplius ex se propellere quod in ipsa redundat, ne- quat. Accidit autem id illis partibus, quæ vim excrettricem vicinis omnibus imbecilliores obti- nent: si quidem haud etiam in illas quæ præ virium robore non admittant, repellere quod mole- stum est valent. Nam & hoc quoque nobis in illis monstratum est commentarijs, quod non solum pars quælibet recrementum in vicinā protrudat, verum q; & recipiat quidem, sed contra sæpe remittat, & contra repellat, in sese haud admittens: quo in certamine victoria potitur validior. Qua- propter partes infirmiores omnium primæ excrementis morbis corripuntur. Huiusmodi qua- piam ratione rheumaticos vocatos affectus prouenire scito, toto videlicet corpore infirmo, quæ vna est mali habitus species: principibus verò illis partibus, paulum licet infit iplis sanguinis, gra- uari tamen solius, eumq; ad carnosas cutis partes protrudentibus, poussimumq; ad adenas excipi- dis recrementis idoneos tum ob substantiæ laxitatem, tum quia omnium parium minime roba- stas habent naturales virtutes, sicut & pinguedo. Nam cum quatuor ex sint, vltionisimū est, prima atracrix, secunda retentrix, tertia excretrix, & quarta alteratrix, alias quidem tres imbe- cillimas,

*In præf. pref. si sequatur de a- phlegmonia me- neris interpi- huc, in atiqua- autē d' mōyis- hūmā hūmā- tur, i. d' mōyis- ver balium ex- via videretur la- g' f' f' e ad abe-

PER SANG. MISSIONEM. 18

A cillimas, adenes carnesq; obtinentat vnam alteratricem haud ita multo ceteris partibus minorem. Post adenes sequitur pulmo, fluxioni recipiendæ promptissimus. Nam & hic tres facultates infirmas possidet, & corpus ipsum laxum. Deinde est lien. Porro cerebrum aut perinde villi, aut etiam plus, excipiendo fluxu est habile: ceterum hoc illis potius est, q; constructionem habeat reijciendis ijs quæ accepit promptissimam: habet enim ingentes ventriculos, qui potius meatibus eua-
cuanur. Quibus ergo carnosio genere pulmo, lien, ac cerebrum, natura robustiora sunt, in ijs ad adenas & carnes fluxiones perueniunt, vbi totus nimirum habitus infirmus fuerit, velut in rheu-
maticis affectibus accidere solet. Merito ergo his curandis scopus est, non euacuatio, sed corporis totius roboratio: quanquam tamen curationis initium illis à misso oriatur sanguine: ꝑ ac il excre-
menta prauam etiam qualitatem habuerint, vna adhibeatur purgatio: In quibus maxime corpori-
bus neutrius proprium expectandum plenitudinis symptoma est, puta grauitas quidem eius, quæ
vrad vires est, cenio verò eius quæ vt *auræ nō vī pūsa*. Eadem ratione in ijs quibus pars quæpiam
grauiter ita est, aut vcuque aliter incipientem habet phlegmonem, eam li magnam fore suspica-
mur, curationem ab inanitione aufpicamur, aut purgatorio medicamine exhibitio, aut vena incisa
prout nimirum alterum altero magis conuenire iudicamus.

Inter Scopos Sanguinis detrahendi qui nam ipsam Detractionem, qui ipsius Quan-
tatem dicatur indicare. C. A. P. 9.

R Ecte ergo admonemur in ijs quæ | adiecta sunt libro de vietus ratione acutorum, sanguinem de viâ. rōnet
mittere, li magnus sit morbus, & eger florenti sit græ, robur quæ adlit. Perperamq; Menodo-
tus in scia syndrome plethorica fruari venæ sectionē inquit. Contra enim prorsum sanguinis mit-
tendi scopi, primum in se plenitudinem non comprehendunt, sed fientis, ꝑ vt sic dicam, ꝑ passio-
nis suspicionem. Nam li eam magnam fore apparet, omnino sanguinem mitemus, etiam li nulla
existat plenitudinis nota, tantum inspecta ætate, viribus, & regione, quæ sola in ijs quæ adiecta sūt
libro de ratione vietus recitari conspiciuntur. Vigentes enim ætate, propter pueros & senes in
distinctionem alij sumpti. Ceterum primi principes quæ mittendi sanguinis scopi sunt, morbi ma-
gnitudo, & laborantis robur. & hanc esse primam dicendum est syndromen, nō plethoricā, in qua
seruata sit sanguinis missio: in illa enim & hæc comprehenditur, vt quæ morbi magnitudinē adau-
geat. Quippe non solum vbi iam adlit morbus grauis, sanguinis detrahendi tempus est, sed vbi
futurū suspicamur. Antuerit. n. Hippocratis doctrina, qua nos docet quæcunq; morbis iam præ-
sentibus recte perageremus, melius esse vt ipsa morbis incipientibus, aut imminutibus, amenerit.
C. do faciamus. Quare & propolios scopos ad sanos transferre liceat. Si quidem & his sanguinē mite-
tere expedit, vbi nimirum magni alicuius morbi metus imminet, rōne habita & gravis, & virium.
Nam li quis vt magnam incurrat morbi sit habilis, licet nullum sit in corpore symptoma acciderit,
venam tamen secandam censemus: Satis est enim ætatem & vires inspectisse. Itaq; tria sunt q; agni-
tionem continent, morbi magnitudo aut præfens, aut imminens ætas florens: & viriū robur. For-
te verò negligentius in ijs quæ adiecta sunt libro de vietus ratione acutorum, expolita videri pos-
sit vna ætatis particula. Nec enim florentem duntaxat dixisse recte habet, sed addenda est & quæ illā
præcedit, & quæ sequitur, vti videlicet duæ tantum distinctioni eximantur, nē puerorū, & senū.
Verum senum ætas in virium verbo comprehendi potest: nulli enim qui ea ætate est, robur inest.
Quibusdam verò medicis ne pueris quidem robur inesse visum est, sed perperam rem intelligen-
tibus, sicut alibi nos offendimus. Itaq; li magnam fore morbum expectamus, aut iam præfentē in-
spiciamus aut incipientem, venam tuncdemus, virium habita ratione, tantum quæ ex oratione exem-
ptis pueris: dicemus q; minus perfecte positam ætatis dignotionem ab eo, qui conscripsit ea quæ
adiecta sunt libro de vietus ratione acutorum: Satis. n. sunt ad incidendam venam hi duntaxat sco-
pi. Neq; enim vbi tanta crudorum humorum copia accumulata est, vt fecidam venam prohibeat,
D ratio redarguitur: nam istis virium robur non adest. Elitq; hoc indicium eos haud posse sanguinis
missionem perfere, quando vna cum dolore corporis totius, qui exciderit ab indicando sangui-
nem abundare, pulsus adest in vehementia & magnitudine inæqualis, exuperantibus per ipsius
inæqualitatem, imbecillibus & paruis. Definitus itaque tribus mittendi sanguinis scopis, nempe
morbi magnitudine aut præfente, aut imminente, aut incipiente: ætate florēte: virium robore,
extra puerorum ætatem: ad alia antedicta mittendi sanguinis indicia, quæ non pauci medici adij-
cienda censuerunt, nunc accedamus. Coincitant autem hæc detractionis quantitatem, non ipsam
sanguinis detractionem. Itaque ex morbo, ætate, & viribus, minuendus esse sanguis cognoscitur:
At vacationis quantitas non ex istis modo, sed ex alijs deprehenditur. Ea sunt, plethorica vocata
syndrome: ætatis nos ambiens temperies, in tempus & locum diuisa: ea q; quæ in antea cta accide-
runt vita circa comestorum tum quantitatem, tum qualitatem: excretionē q; ac motiones, aut facias,
aut non facias. Sed quæ nam sit in his diuersitas, paulo post viderimus.

De Ratione Vacuandi eos, qui Cum plenitudinis indicijs Sanas obeunt Actiones. C. A. P. 10.

I N præfenti autem de vniufque plenitudinis notis contemplantur, an vbi ex in homine solita
negotia obeunte apparuerint, mittendus illi omnino sanguis sit: an id necessarium non sit, vbi
nulla magni affuerit morbi expectatio. Porro quid hac de re sentiam, neminem vestrum ambi-
gere

DE CVRANDI. RATIONE

[illegible]

De Ratione Euacuandarum Mulierum, quibus Menstrua suppressa sunt, ac quòd Sanguinis
multa Paucellendi gratia inanitè etiam corporibus adhibetur. C. A. P. I.

[illegible]

Quando Melius succedat Partita Sanguinis Detrahtio: quando Semel confestim, vel ad Animi deliquium, &que vacuandum. CAP. I

[illegible]

PER SANG. MISSIONEM. 19

A tempore, fluere sinere, quoad usque recte habere appareat. Quapropter praestat, nisi quid virgeat, priori missione minus detrahere, iterumq; eam repetere, immo si lubet, & tertio. Vbi ergo multa euacuatione est opus, verum vires sunt imbecilliores, in his euacuationem parum expedire, ut nimirum & me fecisse vidistis in ijs, quibus crudiorum inerat humorum copia. Nam pauculo sanguine detracta, proinus medicamentum exhibeo probe coctum cum inciderium medicamentum quopiam, velut hyssopo, origano, & interim et nepita, aut pulegio, aut certe cum medicato oxymel, aut oxymel glycyae si rursum sanguinem minuo, vel ipso eodem non nunquam die inter dum die postero, in quo rursum exhibito propolitorum medicamentorum quopiam, iterum de sanguine quid aufero: ac rursum tertio die similiter bis. Ceterum ubi feruescens inest sanguinis plenitudo, acutissimam accendens febrem, subito ac simul euacuare expedire eamq; inanire tentandum, vel ad animi deliquium usq; virium modo inspecto robore. Itaque memini quibusdam sex detractas proinus coctis aut postredie, aut tertio quarto uel quibusdam primo etiam die, cum febris principio noctis coepisset, aut medio, ac quae pridie comederant, probe fuissent concocta. Non nullis autem pridie inaequalitatem, aut sudorem, aut dolorem capitis alterius uel alicuius partis se sentire querentibus, ac proinde parce estianibus, ubi febris praecedente inuallisset nocte, primo etiam die me sanguinem detraxisse memini. Nam in quibus tibi sanguinis feruentis copia apparet, quam oculis me vacuare conator, priusq; in principem aliquam partem ingruat. Quamobrem nec per noctem sanguinem aliquando mittere veraris. Si quidem ridiculum est, quod quidam faciunt, a secunda die hora ad quintam aut sextam solummodo sanguinem mittentes, haud alio quouis tempore: quos si non clysteres, cibum, aliaq; exhibere remedia quocunq; tempore noctis vidissem, grauter periculis in illos inueherer. Quotiam vero omnia agunt haud praefinito vno horarum numero omnibus morbis communi, sed ut affectus moneat, in sola autem missione sanguinis dictum modo tempus semper obseruant, tolerabilis est illorum error. Sic itaq; affectus agrotis, ut diximus, expedit & ad vires animi defectum sanguinem educere. Noui enim ex ijs quidam necessario ex animi deliquio refrigeratos, ac toto corpore affluentibus madoribus, & alio rupta, celerime morbo liberatos, vti se est autem pulsuum diminutionibus animum aduertere, tangendo eos sanguine etiamnum fluentem, sicut in alijs omnibus dum sanguis mittitur, facere confueui, ne videlicet nobis nec opinantibus, pro animi deliquio mors occiperet, quod sanctis tribus euenisse medicis noui. Venam secabat eorum vnus nulli febrienti, aliorum viresque viro, sed ad tantum animi duxere deliquium, ut vires recuperari non possent. Proinde satis est tam copiosis vaccinationibus abstinere, nisi magna in eum chat necessitas. Quin & reuulsionem, non leue & ipsam auxilium, quodq; saepe secunda adhibetur venae, quanto maiorem in numerum particulares auxeris detractiones, tanto efficaciorum effeceris. Haec itaque prae nouisse praestabat.

Qua prauidenda ante Venae sectionem, ut Tuto Sanguinem mittamus. C. AP. 13.

Rursum autem a principio ad propolitam reuerfi speculationem, exponamus quae summe necessaria esse compertum habemus ijs, qui innoxie venae sectionem obire semper volunt. Primum omnium scire conuenit, dum propoliti scopi huius praesidij augentur, maiorem indicare euacuationem dum vero exoluuntur, tantum detrahendum de sanguinis missione, quanto illi minores euaserint. Morbi itaque magnitudo cum virium robore primi erant mittendi sanguinis scopi, ille quidem quae faciendae sunt indicans, hic tanquam illum haud prohibens, id quod contraindicare iuniorum medicorum quidam appellant. Non nunquam enim affectio mittendum sanguinem commoneat, ceterum virium contra robur prohibet. Quibus ambobus scopis praefertibus, collat, ut ante diximus, nullam esse crudorum humorum tantam talemq; plenitudinem, quae hoc inhibere auxilium possit. Deinde considerandum quae sit naturalis hominis temperies. Nam quibus amplius sunt venae, quicq; modice graciles sunt, nec candidi, neque tenera carne praediti, copiosius euacubis contrarios autem parcius, qui ppe qui exiguum habent sanguinis, carnemq; facile transpirabilem. Haec ratione nec pueris venas undec usq; ad quatuordecimum aetatis annum postquam si multus congestus sanguis appareat, tempusq; anni verum fuerit, regioneq; natura temperata, & pueri natura bene sanguinea, sanguinem minues multo, quae magis aut peripneumoniae, aut anginae, aut pleuritidis, aut alterius cuti grauis quae morbi, periculum incumbat. Detrahes autem primum, ut fumum, ad corylam usque. Quod si postea perpendenti vires, permanere valide videantur, dimidium eius adicies, reiterata missione. Didicisti autem vehementi pulsi cum aqua-hilitate, tanquam minime fallaci virium robustarum signo, fidem semper habendam esse, ex abundanti autem & magno. Itaque & septuagenarijs modo dicti adint pulsi, si affectus tubercula, venam secabis. Sunt enim quidam & in hac aetate multi sanguinis, vires quae habent robustas: sicut alij sicci, & pauci sanguinis, & facile arefcentes quavis percussa parte. Itaque non numero annorum solummodo animum aduertere, quod quidam faciunt, sed & corporis habitui. Nam sunt qui sexagesimo aetatis anno venae sectionem non ferant, cum quidam qui septuaginta nati sunt annos, perferant. Verumtamen minus his vnique detrahes, etiam si eandem habere affectionem, quam florens corpus apparent.

Sexta Classis.

Quibus

et nigrescent, & ita Obafus.

DE CVRANDI RATIONE

Quibus Indicijs evacuandi Sanguinis Mensuram discernamus. C. A. P. 14. **E**

Primum autem fuerit, priusquam aperitur vena, hæc omnia considerare, & maxime hæmor-
rhoïdibus suppressis, aut muliebri purgatione. Vbi verò incisa vena sanguis effluit, muta-
tioni eius & maxime cum adest iam phlegmone, labascens, que fluxionis robori, potissimum autē
pulsuum mutationi tanquam indicio haudquaquam mendaci, animus diligenter attendendus est:
continuo q̄ quiescendum pulsui alterascente aut in magnitudine, aut in qualis inaequalitate. Nā
de mutatione in imbecillitatem, quid attinet dicere: didicisti enim in hac qualitate certam fieri di-
scernuonem firmarum, infirmarum, que virium. In quibus autem iuxta fecim venam phlegmone
est ingens, optimum est sanguinis & in colore & in consistentia mutationem expectare, sicut indi-
cavit Hippocrates in libro de acutorum victu, quando de pleuritide verba facit: alius enim est qui
in phlegmone est sanguis, ab eo qui secundum naturam, vt pote plus exalfectus. Nā si antea cru-
dior erat, rubrior modo & flauior efficitur: sin eiusmodi prius fuerat: ad aredinem vergit adusti-
or. Proinde Hippocrates de pleuritide hunc in modum scripsit: Secunda verò in cubito vena
interius, nec verearis multum detrahere, donec rubrior flauior q̄ multo fiat, aut pro puro & ru-
bro liuidus, vtrumq̄ enim euenit. Si quidem signum constituit assumpti alicuius in fecam venam
ex phlegmone sanguinis, mutationem in eo apparere. Non tamen omni ex parte hæc expectanda
est: sed est quando antequam fiat mutatio, cessare conueniat, id q̄ duplici nomine, ob infirmas vi-
delicet vires, aut phlegmones malignitatem: interdum enim nihil ab ea continetur, sed inibi forte
confritus est. Si tamen vires exolui euacuatione non dum videantur (id quod ex pulsu scies,
& si cui sanguis mittitur, assate sit florens) expectanda est mutatio, potissimum si ambiens sit tem-
peratus. Duo enim hæc sunt, ob que maxime coniecturalis efficitur euacuationis in hoc auxi-
lio quantitas laborantis natura qualis sit, quam vtique ad amissum nouisse non liceat: & ambiens
temperies qualis sit à misso sanguine futura. Nam cū febrilis calor multum sanguinis digerit, atq̄
abstinenter laborans vicat, necessario breui illum nutrimentum ex sanguine destituit, interim q̄
vires exoluitur. Ablumitur autem ob laborantis quidem temperiem si calida humida, que sit, cu-
iusmodi est puerorum: ob ambientem verò si regio sit calida, & tempus arsitum. Proinde minus
detrahimus, q̄ plenitudo commonet, quod ad ætates quidem attinet, in pueris: quod ad corporis
habitus, in candidis, & quibus mollis tenera q̄ est caro, quales Galli sunt: quod ad tempus, sub Ca-
nes similitur etiam in regionibus & constitutionibus. Alia verò ratione, vt & ante propolium est,
in contrarijs, hoc est in frigidis tum reponibus, tum locis, largam euacuationem fugimus, pro-
pter infrequentiam nimirum refrigerationem. Quapropter vinum definire in quodq̄ dictorum va-
cuationis modum scripto non licet. M. omni enim quibusdam ad sex vsq̄ libras sanguinem detra-
ctum fuisse, ita vt febris protinus exstingueretur, nec vlla sequeretur virium afflictio: quibusdam
verò seculilibram haud citra leue saltem virium detrimentum: quibus liquis duas vacuasset, ex-
treme laxisset. Quapropter vtiliter quibusdam vnam quoque detraxi aliquando, immo verò non
nunquam hæc quoque minus, id que ex vena aut cubiti, aut poplitis, aut tali. Nam ex venis que
ad magnos oculorum angulos conpiciuntur, aut sub lingua, quod certe mentione dignum sit, ef-
flueri non solet: sicut nec liquis summo in manu aut pede venam fecit, quemadmodum putant,
qui lienem curari aiunt à vena que ad secundum paruum digitum sita est, sectione, de qua fulius
deinceps differetur.

Quod Natura Euacuatione Directio soleat Affectus omnes persanare. C. A. P. 15.

Vacunque igitur de hoc semmate liue speculatione, à medicis dicta sunt, ea si scribere ag-
grediar, opus erit libro ijs lingillatim dicere, eo q̄ ingentem. Ceterum quemadmodum in alijs
que hæcenus delinca sunt, effica, vt i & mentem etiam vobis exponerem, qui eam à re-
bus ipsius probari vidistis, idem nūc quoque faciam, sumpto initio ab ijs que quotidie in laboranti-
bus videntur: que quidem Hippocrates diligenter obseruata, memoria prodidit. Est verò eorum
vnum primum q̄ caput, hoc scilicet: Quibuscumq̄ xaxi ixi eruptio sanguinis accidit, summum
id commodum laborantibus affert: hoc autem xaxi ixi quod in rectum intelligatur, omnibus
confectum est, cum clarissime sæpenumero hæc voce xaxi ixi in hoc vnam significato. Quibus ve-
rò contra curret nihil iuuat, aut eum interdum nocet, q̄ vires scilicet circa morbi letamen deji-
ciat atque exoluat. Non enim in liene surgente ex dextra nare erumpens sanguis, nec in fecore ex si-
nistra, vllam ferri vilitatem: sed reuulio quibus in directum adhibetur, euidentem vilitatem cele-
riter ostendit: quibus contra, haud etiam. Dextra igitur nare sanguis erumpens, ad dextrum hypo-
chondrium fixa cucurbitula, clare celeriter q̄ sustinetur: sicut ad sinistrum, ex sinistra erumpens. Par-
ro reuulionis causa, si venam feces, in directe quidem oppositis sanguinis eruptionibus, cuiusline
conspiciam videbis vilitatem: at si contra feces, nihil profuerit.

Pene Scissio Directio patitis Partis fieri oportere: Ac de Vena que in Cubito secantur. C. A. P. 16.

Scilicet affectio liene hæc æque adiuuerit circa anularem digitum sinistræ manus incisa vena, at-
que si internam cubiti securis multum enim iuuat afflicti lieni sanguinis ex sinistro bra-
chio detractio. Præstat autem non semel quantum conueniat extraxisse, sed in duos dies id pariri
satis est. Inuenire tamen nequeo, quam ob rem media lienis sanguinem detrahente negligenter
liquidem

A si quidem ego ingentem perpetuo vilitatem provenire conspexi, si vel libra dumtaxat vna detracta foret. Vacuationis tamen mensura ex dictis scopis conicienda est. Quin & pleuritidis, quæ è direc-
tione laborantis lateris adhibita fuit sanguinis missio, clarissimam sæpe vilitatem attulit, quæ verò
ex brachio oppolito, aut omnino obscuram, aut certe post temporis intervallum. Ad hæc, oculo-
rum per sæpe dolores grauissimos è directo vena, quam humeralem nominant, sectio intra horæ
vnius spatium compellit. Conari autem in omnibus affectibus præstat, post modicam sanguinis
missionem iterato mittere: interim eodem die, si ita expedire videatur: interim posttridie, nisi quan-
do, vrante dictum est, ad animi deliquitum euacuationem ducere conveniat. Itaque dolentibus
oculis humeralis vocata vena, quæq; ex ea derivata est, in cubito incisæ, luculentum celeriter com-
modum afferunt. Affectio verò latere, aut pulmone, aut septo transverso, aut liene, aut iecore, aut
ventriculo, ea quæ per alas ad cubiti iunctionem pertingit. Hoc autem casu maxime interior se-
canda venit: quod si non, certe ea quæ ab ipsa diducta in iunctura apparet flexura. Nouissis sanè
paulo ante ab humerali vena prædictam diduci, ipsam connectentem. Nam hi tres sunt loci mit-
tendi ex cubito sanguinis, interior, exterior, medius. Igitur interior vultus est in ijs, quibus inferior-
ras collo partes patiuntur: Exterior verò in ijs, quibus quæ his superiores sunt, vt facies, aut caput.
B Medius locus interdum vtraque habet diductas venas in ulteriorem brachij partem tendentes, ac
deinde hic coeunt: interim verò celeriter in vnum mutuo congregantes, in ipso videlicet iunctu-
ra flexor: ac non nunquam obscuram earum alteram, claram verò alteram. Itaque vis vena quæ
parui affectus propria est, obscurior fuerit, & ad mediæ aliquam accedas, conare, quæ à propria
diducitur, potius incidere. Est verò vbi & quæ inferiores sunt cubiti iunctura, eas quæ in vna exi-
stunt scilicet, nihil secare prohibeat, vbi nimirum quæ in cubito sunt, non appareant, sed eas certe
quæ in rectum sunt affectis. Porro tam perspicuum sæpe celere quæ remedium, quæ è directo af-
fectis paribus venæ secantur afferunt, vt & qui patiuntur, & familiares ipsorum, sæpe numero
oblupescant.

*Historia Oeconomi Romani diuitis, Qui fuit ab Oculorum inflammatione, ac cecitatis peri-
culo, per Sanguinis missionem è Directo, liberatus. C A P. 17.*

I Taque ego olim rogatus sum à diuite quopiam in suburbij Romæ urbis, vt rerum suarum
Oeconomum inuiderem, cui cecitatis imminerebat periculum, nam ita ille dicebat: certe magno
dolore vivebatur, idq; diebus iam uiginti. Diuitis autem illius familie præfectus erat medicus se-
ctæ Erasistratæ, anxie semper venæ sectionem refugiens. Vbi ergo laborante in speculo, iuuenem
cum multi sanguinis cognouisset, mac oculos quidem non dum vlceratos habere, ceterum phleg-
monem maximam fluxionemq;, tum in ambabus palpebris densitatem, atque in altera quâdam
etiâ asperitatem à quibus oborta caligine ægrotus magis magisq; dolebat, ac phlegmone fluxioq;
acerbabantur: his in quâ conspectis, cogitâq; omni ratione curationis, qua medicus ille vius fue-
rat, me quidem assidue in suburbium venire posse negabam, ceterum ex vbi esse vtriduum vt mi-
nimum hominem parui temporum intervalis inspicere. Permittere igitur illum inquam mihi, si
videretur, tres hosce dies. Immo uerò, inquit, vt facias obsecro, gratiamq; habeo: quin iam hominẽ
recum ad ades tuas in urbem abduc. Venit autem circiter horam quintam: ac prima protinus de-
tractione tres sanguinis libras exhausi, deinde hora nona aliam. A quibus mirifice refectus, inun-
ctus est postero die mollium collyriorum quopiam, cui admixtum erat quod unum habet, sicuti in
eiusmodi facere consueuimus, illius sub palpebris facto, specilli cuspide in summo medicamen in-
positum ferente. Id primum quidem mane faciebam, deinde ad horam tertiam, postea ad nonam.
Post quas inunctiones sub occasum Solis in balneum ductus est. Postero deinde die, palpebris ex-
tra veris bis inunctus est, maiore copia collyrij illius quod vinum recipit, molli illi collyrio admi-
xto: deinde ad vesperam lotus est. Posttridie verò mane obuius diuiti illi egressus, eò loci vbi ex vehi-
culis descendere solent, salutauit illum oculis apertis, phlegmoneq; ac fluxione plane liberis, qui
ante biduum illos ne aperire quidem præ fluxione atque dolore potuerat. Itaque res incantationi
similis vis est, adeo vt & ipse ille curationis celeritatem admiratus, exclamaret, vnaq; qui cum eo
erant omnes in clamorem prorumperent: cum nos interim haud magnum quippiam fecissemus,
nisi tantum ex medici illius comparatione, qui summum malum attulerat venæ sectionis metu.
Porro ex palpebris restabant extergendæ laboranti tum densitates illæ, tum asperitates, ceterum
id fieri non poterat citra medicamentum mordax. Atqui ferè illud ne utiquam potuisset, nisi prius
vacuus foret: dictum enim sæpe à nobis demonstratum quæ est, Acria omnia medicamenta par-
ti cuius adnota, nisi vacuum corpus omne fuerit, atque ad amissum excrementi expecta fluxionem
attrahere, phlegmonem quæ efficeret. Percontatus itaque tunc diues, quæ nam ea fuisset incantatio,
resq; omni intellecta, exinde Erasistratum illum medicum *aiuo phlogon*, quasi dicas sanguisugum,
nominabat. Hæc itaque narratio vtriusque indicationem continet, tum quod in affectionibus eius-
modi venam secare oporteat, quod in præsentia oratione propolitum nobis haud erat: tum quod è
directo laborantium partium: præterea humerales venas secandas, vbi superiores pectore partes
laborant.

DE CVRANDI RATIONE

Quæ vena Quibus affectibus secunda: Ac de ratione Evacuandorum menstruorum. C. A. P. 18. E
Porrò quemadmodum prædictæ oēs partes in cubito sc̃ta vena iuvatur, vt dictum est sic quæ his inferiores sunt, illis quæ per poplites & malleolos decurrunt. Sunt autem dictis inferiores coxendæ, vterus, velica. At renes cui parti ad c̃nbi debet, ambigunt liquidem inferiores sunt ijs, quas prius recensuimus: superiores verò q̃ eæ quas secundo loco. Inque misso ex cubito sanguini interdum aufeulans, vbi videlicet recessus fuerit phlegmone, copiosi sanguinis affuerit: Quibus vero affectio inest, quam proprie nephritin nominant, eam quæ in poplite est fecare expedit, aut certe quæ in malleolis sunt. Porro vteri inflammationes magis etiam q̃ renum, a venis in crure sc̃tis iuvantur. Nam quæ ex cubito sunt euacuationes, aliud etiam habent adiunctum malum, nempe q̃ purgationes menstruas comprimant, sanguinem ad superiores corporis partes retrahendo: Quæ verò fiunt ex cruribus, tantum abest vt retrahant, vt etiam menses promoueat: Ac vbi id facere volueris, tempus conficiet mulieri circuitus tribus quatuorve diebus anteuertens, aut vena in c̃sa, aut scarificatus malleolis cruris vnus, pauculum euacuato: deinde postero die similiter factio in crure altero: vt tñ etiam istis diebus in quibus vacuas, & ante eos quatuor aut quinque, extenuantem victum procures. Conscriptus est autem à nobis seorsum liber de Victu extenuante. Sed mulieribus line huiusmodi victus ratione menses abunde prouocant & nepita, & pulegium. Exhibebis F ea in medicato cocta, sed antea consuata, anda, et tribusq̃ subili discretæ, ac rursum tria vsq̃ dum polinem tenuitate referant ita deniq̃ medicato inferge. Porro contentissimum potui tempus est à balneo inuolutis adhuc linteis. Acq̃ hæc quidem medicamenta mitia sunt. Valentiora sunt, fauina, & dictamnium, ceterum vsus ante dictis similis. Datur autem & hoc tempore medicamentum, quod proprie Amarum appellatur, centum habens drachmas aloes multis aliorum medicaminū cuiusq̃ sex. Optimum est, vbi cinnamomum acceperit. Sed hæc obiter sint dicta, quanquam non à re ipsa aliena, quandoquidem sanguinis ex vtero fluxui auxiliatur, cum euacuatione ex cruribus, quæ fuit aut malleolis scarificatis, aut incisa in talo aut poplite vena. Memini me schiadas sue coxendices, vno die facta ex crure euacuatione curasse, nimirum vbi non ex frigore, sed impletis sanguine, quæ in coxa sunt, venis, prouenissent. Quare sc̃ta in poplite vena commodior ita affectus est, quàm in malleolo: scarificatio autem nihil peripicu illis prodest.

De Ratione Vacuandi per Sc̃tionem venaarum In incipiti ac finibus fluxionum: Ac eo quoque tempore cum Preseruari ab Imminuentibus morbis volumus. C. A. P. 19.

Porrò, vt summam dicam, incipientes phlegmonas reuulsi euacuare oportet: quæ uerò inue G terate iam sunt, ex ipsis, si fieri potest, affectus partibus quod si nequeat, saltem ex vicinis. Etenim in incipientibus, auertere quod influit: expedit: in inueteratis autem, ipsum tantum quod affectu parti inmixtum est, euacuare. Euacuabitur porro id optime per venas coniunctas cum ijs quæ in partibus ipsis sunt litæ. Huic rationi experientia quoque subseruit. Quoscira quæ in gutture & antera graui torquentur inflammatione, in principio quidem sc̃ta in cubito uena, post principium autem (sub ipsâ lingua, magnifice prodest, incisis videlicet venis quæ sub ea sunt ambabus. Sic indurata phlegmonarum in oculis reliquit, sc̃ta quæ ad magnum decurrit angulum vena, mirifice iuuantur: sicut capitis grauitates, & inueteratos in eo ex plenitudine dolores leuare manifeste solet: ita in fronte vena: A incipientes aut etiam vigentes, per cucurbitam in ceruice procurata retractio, interim quidem solum, interim cum scarificatione. Ceterum si vacuatum esse corpus uideri oportet. Eadem r̃ne incipientes in occipitio dolores, aut etiam vigentes, incisa fronte uena iuuat. Quippe reuulsionem cum euacuatione adhiberi magis debet in fluxionibus incipientibus: quæ uerò sunt ex ipsis partibus affectis, aut illis vicinis, in phlegmonis quæ uelut sc̃rri natura referat. In quibus autem corporibus nulla dum particula affecta est, ceterum vacuationem uere inc̃te anteuerimus, in ijs si quidem talis sit homo qui quouannis æstiuo tempore febribus morbis H obnoxius esse allolet, atq̃ eorum sup̃sp̃itationem euacuare studemus, æque pars quæ in sanguinis detractionem accommoda est: licet sañ & si arthriticus sit, omnibus articulis laborans. Quibus autem exime pars quæpiam, vbi prius euacuati non fuerint, infestet, haud æque liceat ex quauis parte euacuationem molliri, verum sicut in ijs qui pati iam occipiūt. Quamobrem podagricos ex cubito euacuato: comitialibus verò morbis vertiginibusq̃ obnoxios, potius ex cruribus. Ceterum si rec̃te hæmorhoides mittendi sanguinis occasio sint, si quidē cohibere eas uoles, quæ in brachio functin prouocare, quæ in cruribus sunt, uenas fecare conuenit: At in ijs quibus repressi sunt menses, semper in cruribus. Non, n. vt in hæmorhoidibus quidam eiusmodi liberari euacuatione uolunt, quidam habere etiam gaudent, ita quoq̃, ferres habet in mensium purgatione. Quippe cū hæ morrhoidum euacuationem vereamur, ne in tantam euadat immoderationem, vt hoīem vel protinus interimat, vel hydropicum, aut cachecticum hoc est habitus mali, reddat: At vteri purgationibus, vt quæ fm naturam sunt, tale nihil euenit. Accedit tñ aliquādo, vt ex vtero per erosionem sanguis erumpat, in quibus nō idem est curantis sc̃pus, si quidem haud effluere sanguinē volumus, ut ex menibus, sed planti uirere confilium est. Communis ergo in his oībus, ijs qui vere ineunte ad sanguinis missionem accedunt, hæc ratio est. Si quidem insigniter infirmam partem aliquā habent,

Abeant, in quam quæ colligitur plenitudo decumbat, per reuulsionem euacuare: At si tale nihil sit, qua cuique magis placebit, excepta tamen aut hæmorrhoidis, aut mensium retentione, vt paulo ante definiuimus.

Aduersus eos qui Primis tantum Morbis dictus Sanguinem mittchant. C. A. P. 20.
E hoc sunt potestate & supra dictum est: verum tamen satius fuerit & hic quoque omnia percurrere, omnibus quæ ante dicta sunt, in vnum collectis, & si qua non distincta sunt, vnâ discretis. Igitur vniuersim hoc sciendum, in sanguinis missione dierum numero primum haud esse attendendum, sicut quidam scripsere: Ac non nulli, admodum ridicule, post tertix diei paroxysmum, quando videlicet, vt aiunt, dignotio quædam habetur, qualis fuit in forma & morbus atque adeo tota natura sua morbus. Alij extremum terminum mittendi sanguinis definiunt diem quartum: intra quem missionem sanguinis concedunt in paroxysmorum intervalis adhibendam, electo quo libeat die. Alij detrahere festinant, quibus sanguinis detractionem ex vñ esse statuierint, transfluente etiamnum eo, ac vbi nec dum firmiter in parte aliqua superfluitatem recipientem inhaferit, vñum modo considerantes, num corruptio aliqua cibi in ventre concoquendi sit facta, aut tarda concoctio, aut etiam cibi in eo contineantur. Ergo q̃ maturandum sit, in quibus vacuatio ex vñu est, nili prius concoqui aut cibos, aut in primis vñus contentos semicoscos succos, oporteat, rectissime præcipiunt, habenda q̃ fides. Verum quoniam quintum sepe diem, aut sextum ab initio expectant, priusquam nos ad curandum accerant, expedit nihilo secus quoque sanguinem detrahere, etiam si huius auxilij primum tempus sit omisum. Quotique enim die mittendi sanguinis scopos in laborante inueneris, in eo auxilium illud adhibeto, etiam si vel vigessimus ab initio extiterit. At qui nam fuerint hi scopi? Morbus ingens, Robur quæ virium, ex sepe ætate puerili, & ære nos ambiente valde calido. Porro autem quoniam prius excolitur temporis tractu in plethorice morbis virtus, idcirco & mittendi sanguinis occasio dierum numero dependit: non tanq̃ primario id dies efficiant, sed re aliqua intercedente, nempe virium dissolutione. Itaque si quando vel secundo à principio die vires excolui videantur, a vena secanda abstinēbimus.

De Hora in Detractione Sanguinis eligenda. C. A. P. 21.
Sed enim quod in ipso rursum die in quo sanguinem mittimus, obseruanda sit febris declinatio, clare satis arbitror: quanquam quibudam id non satis sit notum, qui manentem tunc dedam esse venam, aut ad summum in horam vñque quintam aut sextam, exultant. Verū si quis memoria tenet quæ toto supra libro sunt dicta, nihil tale committet, sanguinem mittens quauis diei noctis q̃ hora, modo recipiat. In febrientibus quidem particularium paroxysmorum declinationem: In quibus autem aut ob oculorū lippitudinē, aut aliud simile, citra febrē, hoc opus est auxilio, non declinationem omnino, cum oīno febris non adit, sed magnitudinem aut doloris, aut phlegmones, aut totius affectus, in quo secūda opus est vena, inspicere consuevit. Cum autem nihil eiusmodi aut vergeat, aut prohibeat, præstat manere venam incidere, haud protinus ex somno excitis, verum diu aut vigeat, aut prohibeat, præstat manere venam incidere, haud protinus ex somno excitis, verum circiter horam vñam iam antea vigilantiibus. Dicitum est autem, quod & lauacro q̃ somno excitis, scio me sanguinem misisse quibudam etiam, posteaquam rerum solitarum quippiam obissent, siue in ludo literario, siue in officinis, siue in foro, siue in sculis. Iteratæ tamen detractionis tempus in quibus simpliciter quidem vacuare conamur, eodem die esto: At in quibus reuellere, si vel quibus demersis diebus fuit, melius fuerit. Porro intento semper animo in omnibus id genus in laborantis vires esto, manu iugiter arterijs illius admota: sunt enim quidam tam ad patiendum apti, vt conseruat inanitionem non ferant: quo casu, resecō primo die aggroto, iteratæ secundo detractionem expedit.

De Affectibus, qui Arterijs in Capite diffusi inuadunt. C. A. P. 22.
Videtur autem arterias antiqui venas appellabant, & à nobis alibi demonstratum est, & ante nos alij consensum extitit. Ob id ipsum ergo, ac præterea ob disciplinarum affinitatem, cōpendij gratia satius mihi visum est, haud alium conscribere librum de arteria secanda, sed orationi de secanda vena annectere, atq̃ id ipsum in hac parte, in qua consideramus quas venas ob quas partes affectas secare oporteat. Sicut enim alias venas ob alias affectas partes ostendimus secandas, sic quoque & quæ in temporibus sunt arterias, & quæ post aures, incidere medicis mos est. In temporibus quidem, infestantibus oculis fluxionibus tum calidis, tum spirituosis: Post aures vero, in vertiginosis maxime. & ijs qui diuturnis doloribus capitis calidis ac spirituosos affliguntur. Iam vero & ob alios quoque affectus in capite consistentes diutinos, sunt qui arteriarum postures videntur sectione. Non tñ in villa alia particula patiente eam adhibuerunt, tamen si multæ sint, quibus hoc potius auxilio, quam vñæ sectione, sit opus: Vbi enim calidus spirituosus quæ infestus est sanguis in arterijs acruatus, illic communibus parti affectæ secūda arterijs est opus: verum propter difficilem eruptionis sanguinis compruisionem, arterias medici incidere metunt: quippe cum, si quis in secanda forte vena arteriam vulnerauit, aggre statim sanguinis eruptionem compestat: ac vbi res optime cadit ad cicatricem perducta diuisione, tamen aneurisma fiat.

DE CVRAN. RAT. PER SANG. MISS.

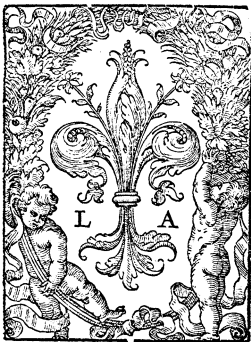
De Periculo impendente ijs, quibus Non recte Difficēta sunt Arteria: & Quo pacto Galenus
Suntq; moniti Eas ausus est diffecare. C. A. P. 23.

Quin & interijisse quosdam noui ab arteria interiori in cubito venæ subiecta, non nullos qui-
dem prorsus ob vinculum circumpositum, volentibus medicis iufere sanguinis erupcio-
nem, in gangranam incidentes: alios postea in aneurismate manu curando defunctos,
necesse enim hic est laqueo vasculum confringere. Itaque maiusculas prouide arterias medici refu-
giunt, paruas autem tanquam haud ita multum profuturas: quanquam & ipse quoque non nunq;
haud paruum attulisse commodum visæ sunt, cum hoc quod & circa aneurisma cicatrice claudun-
tur. Quin & si maior sit arteria, & ipsa quoque circa aneurisma cicatrice includi possit, tota nimirū
difficilius: ipsum se penumero inuicem & ex sanguinis profluuiio discrimen fuit illud clare enim ap-
paret, cum tota transfuerit per se totam diffunditur, reuulsis utrinque paribus ambabus, vna tur-
sum, alteram deorsum concedere. Atque id quidem & venis verum moderate vsuuenit, sed arterijs
semper plus quam venis. Sanè verò quæ mihi occasio exuerit, fecunda arteria, nunc iam tibi edi-
feram. Monitus per quædam insonnia, quorum duo peripicuo mihi visa sunt, accessi ad dextræ
manus arteriam, inter indicem & pollicem litam: huius fluere, donec sponte sanguis reuideret, nam
ita somnium preceperat: effluxit autem non tota libra. Subito itaque diuturnus exinctus dolor est: F
in illa maxime parte fixus, quæ iecur sepe transuerfo committitur. Mihi quidem hoc ante iuueni
li euenit. At minister Dei Pergami, diutino lateris cruciatu laboras, liberatus est arteria in summa
manu incisa, aggregatus & ipse illud insonnij monitu. Porro alteri cui ex vulnere in malleolo in-
flicto diffecta arteria fuerat, sanguinis quidem cursus haud quieuit, donec ego vocatus totam disse-
cui: ac medicamento ex aloë & manna & ouorum albumine, pilis leporum molliusculis impolito,
visus fuit: cura quæ aneurisma curatum est vulnus, obducta videlicet arteria oculo carne. Vir au-
tem ille quartum iam annum haud exiguis temporum intervalis coxæ dolore vexatus, exinde
prorsum sanus extitit. Hæc itaque mihi persuaferunt, ut subinde in summis artibus, immo & in
capite, arterias fecarem in omnibus doloribus, qui à calida spirituosaq; substantia nasci videbantur,
& maxime in membranis: quarū dolor punctiōi similis est, ac sensum expanditur, pungente qui-
dem sensu vna in parte, tanquam in affectu loci centro, infixo: sensionis verò sensum percipiente
omni circum circa ad centrum particula.

SEXTÆ CLASSIS FINIS.

aaaaa bbbbbb cccccc dddddd

Omnes sunt terniones, præter dddddd duernionem.

VENETIIS APVD IVENTAS.